

Ελευθερόπολις

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ & ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΡΜΕΝΙΑΝΩΝ ΧΑΝΙΩΝ "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"
ΧΡΟΝΟΣ 2ος ΦΥΛΛΟ 7ο ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1997 ΤΙΜΗ ΔΡΑΧΜΗ 1 ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ

Το γραμματσάκι τσ' "Ελευθερόπολης"

ΜΗΔΕ ΡΑΜΝΟΥΝΤΕΣ ΜΗΔΕ ΦΙΣΤΙΚΗΛΕΣ,
ΑΡΜΕΝΙΑΝΟΙ ΄ΜΑΣΤΕ.

Αρμενιανοί ΄μαστε από αιώνες, κι Αρμενιανοί θαν απομεινομε εις τους αιώνες και εις τους αιώνες των αιώνων, αμίν, καθώς ψάλλουμε και στα τροπάρια τους οι δυο Παπαμανώληδες μας, καλή ντωνε ώρα, όπου ΄ναι κι όπου βρισκονται κι όπου μεταλαβαίνουν.

Αναγνώστη μου μεροντικές, θα τα διάβασες βέβαια τα καλημένα τω χαρτογιακάδω του γκουβέρνου, που πήγανε να μας σε ξεβαφτίσουνε, και, χωρίς να μας σε ρωτήσουνε, θέλανε να μας σε μεταβαφτίσουνε τσ' αρμενιανούς σε ... ραμνούντες, οι νονοί μας ετούτοι, που μηδέ τα σολιδιά ντωνε θέλωμε, μηδέ τσ' ευχές και τα ευγέλαιά ντωνε. Γιατί εμείς χίλια, και βάλε, χρόνια, ως γράφουνε και τα χαρτιά, αρμενιανοί βαφτιστήκαμε, κι ετούτο τ' όνομα, που και στο μεδούλι των κοκκάλω μας, ανέ ψάζεις θα το βρεις γραμμένο, εβρέθηκε μια άμυαλη κεφαλή χαρτογιακά, αδιάβαστη κι ανιστόρητη, να το κάμει απόσυρση, Σα να ΄τονε πορτακάλι βλαμμένο από τη μύγα, και να το φκερέσει στη χωματερή τσ' Ιστορίας...

Ε, κακορίμπαλε νονέ, δεν έκατσε να διαβάσεις, πριχού πιάσεις να βαφτίσεις, τα όσα γράφουν τα προγονικά βαγγέλια, για "εξαιρετούς πράξεις" του "μεγαλόφρονος χωριού των Αρμένων", και για τους πολλούς "εξέχοντας εξ Αρμένων των Ιπποκορονίων ορμωμένους", ως αποκαλούν τους σπουδαίους αρμενιανού ανθρώπους μας των Γραμμάτων και των αρμάτων, που τιμούνε τούτο το χωριό και την κρητική Ιστορία, όπου, από τα παλιά χρόνια ξεχωρίζε ο Δήμος Αρμένων, που δόξη και τιμή, στεφάνωσαν αυτόν με τα 14 χωριά του!

Και καλά που δεν ανακάλυψες, αδιάβαστος ως είσαι, νονέ, πως κι οι Τούρκοι μας είχανε κι εκείνοι μεταβαφτισμένο το χωριό, κι από Αρμένους, αποφασίσανε και διατάζανε να λέγεται και να γράφεται... Φιστικλή, κι εμάς τσ' αρμενιανούς... φιστικλήδες να μας αποκαλούνε (καθώς εβγάλανε και το Βάμο Σεραϊλή, από το σεράι, το ανάκτορο του πασά). Μ' άνθρωπος βέβαια, δεν εδιανοήθηκε να πει πως κάθεται ή πως θα πάει στο ...Φιστικλή, για να αγοράσει μπάμιες ή φιστίκια, που ΄βγανε τότε карабиές το χωριό. Τούτο μάλιστα το φιστίκι τ' αράπικο ήτονε που ΄δοκε την έμπνευση στο μοχαμέτη νομοθέτη να νομοθετήσει και να μας αλλαξονοματίσει το χωριό!

Εβγάλανε μας, το λοιπόν, οι Τούρκοι το χωριό Φιστικλή, μ' αναφιλέ. Στα χαρτιά το βγάλανε και στα χαρτιά απόμεινε, να το χαιρόμαστε εμείς οι σημερινοί, που το διαβάζουμε και το διασκεδάζουμε τούτο το κουζουλό εφεύρημα των μουλάδων.

☞ συνέχεια στη σελίδα 7

Η ΠΙΤΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΙΑΝΩΝ ΑΘΗΝΑΣ

Στις 11 Ιανουαρίου 1998 στις 11 το πρωί ο Σύλλογος των Αρμενιανών της Αθήνας "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ" θα κόψει την Πρωτοχρονιάτικη πίτα του στην αίθουσα εκδηλώσεων της Παγκρητίου Ενώσεως Γ. Γενναδίου 7 Αθήνα (κάθετος της Ακαδημίας). Στην εκδήλωση είναι προσκεκλημένοι όλοι οι Αρμενιανοί και οι φίλοι τους.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου εύχεται σε όλους

Καλά Χριστούγεννα
και ευτυχισμένο ο νέος Χρόνος

Και το όνομα αυτού... "Αρμένιοι"

Μετά από αγωνιώδη προσπάθεια, καταφέραμε επιτέλους να αποδοθεί το ιστορικό όνομα των Αρμένων, στο νέο Δήμο που ανήκει και το χωριό μας, και να αλλάξουμε το ανιστόρητο "Ραμναίων". Πολλοί βοήθησαν σ' αυτή την υπόθεση, με επικεφαλής το Κοινοτικό Συμβούλιο, το Σύλλογο Αρμενιανών Αθήνας "Ο Κριτοβουλίδης", αλλά και η εφημερίδα μας με τις δημοσιεύσεις της. Ευτυχώς βρέθηκαν συμπαραστάτες, όσοι χωριανοί μας μπορούσαν να προσεγγίσουν τα κέντρα που αποφάσιζαν. Τους ευχαριστήσαμε προσωπικά και τους ευχαριστούμε ξανά. Μπορεί να μην πετύχαμε αυτό που θα θέλαμε, την αυτονομία του χωριού μας ή την έδρα του Δήμου, αλλά και αυτό που καταφέραμε κάτι είναι. Και γίνεται ακόμα πιο σημαντικό, αν συνδυαστεί με την διαβεβαίωση ότι το νέο Δημαρχιακό κτήριο θα ανεγερθεί στις Καλύβες μεν, αλλά προς την πλευρά του χωριού μας, ώστε να εξυπηρετεί και τα υπόλοιπα χωριά του Δήμου. Τελικά στο νομό Χανίων συνιστώνται οι παρακάτω δήμοι.

Από τις εκδηλώσεις στους Αρμένους το περασμένο καλοκαίρι. "Οι νιοί χορεύουν και οι γεροντότεροι παρακολουθούν".

Επαρχία Αποκορώνου

Δήμος Αρμένων αποτελούμενος από τις κοινότητες: 1. Αρμένων 2. Καλυβών, 3. Καρών, 4. Μαχαϊρών, 5. Νέου Χωριού, 6. Ραμνής, 7. Στύλου, οι οποίες καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Καλύβια της τέως κοινότητας Καλυβών.

Δήμος Βάμου αποτελούμενος από τις κοινότητες: 1. Βάμου, 2. Γαβαλοχωριού, 3. Κάϊνας, 4. Καλαμιτσίου Αλεξάνδρου, 5. Κεφαλά, 6. Κόκκινου Χωριού, 7. Ξηροστερνίου, 8. Πλάκας, 9. Σελλίων, οι οποίες καταργούνται. Έδρα του νέου δήμου ορίζεται ο οικισμός Βάμος της τέως κοινότητας Βάμου.

☞ συνέχεια στη σελίδα 3

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΡΜΕΝΙΑΝΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Ο Σύλλογος Αρμενιανών Αττικής "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ" σας προσκαλεί στον αποκριατικό χορό του που διοργανώνει την Παρασκευή, 13 Φεβρουαρίου 1998, στο κρητικό κέντρο "ΖΟΡΜΠΑΣ", (Λεωφόρος Συγγρού 230 και Ιφιγένειας 5 τηλ. 9568120). Σας περιμένουμε για ένα Αρμενιανό γλέντι

ΤΟ Δ. Σ.

κοινωνικά

ΑΠΟΒΙΩΣΑΝΤΕΣ

Πέθανε στις 4-10-97 και ετάφη στις 5-10-97 στους Αρμένους η **Μαρία Ιωάννου Προεστάκη** ετών 93

ΓΑΜΟΙ

Ο **Εμμανουήλ Σπύρου Τερεζάκης** Μηχανολόγος Μηχανικός και η **Μαρίττα Παπαδουράκη** καθηγήτρια Φυσικής Αγωγής, από το Ρέθυμνο, παντρεύτηκαν στο Ρέθυμνο, στις 27 Σεπτεμβρίου.

Τους ευχόμαστε να ζήσουν χαρούμενοι και ευτυχισμένοι

ΠΕΤΥΧΑΝ ΣΤΙΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ

Η **Βασιλική Αγγελάκη του Αντωνίου** πέτυχε στο τμήμα Ιστορίας Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, και μεταγράφηκε στο αντίστοιχο τμήμα του Πανεπιστημίου του Ρεθύμνου.

Ο **Νίκος Κουρομιχελάκης του Βασίλη**, πέτυχε στο τμήμα Ηλεκτρονικής του ΤΕΙ Πειραιά

Ο **Αργύρης Κουρομιχελάκης του Γεωργίου**, πέτυχε στη ΣΜΥΝ (Σχολή Μονίμων Υπαξιωματικών

Ναυτικού.)

Συγχαρητήρια και καλές σπουδές.

ΒΑΦΤΙΣΕΙΣ

Στις 22 Νοεμβρίου βαπτίσθηκε το αγοράκι του **Τερεζάκη Πέτρου** και της **Σμαράγδης Βροντάκη** και ονομάστηκε **Παύλος**. Νονά η **Ειρήνη** σύζυγος **Εμμανουήλ Καλιβρετάκη**. Στους γονείς, στη νονά και συγγενείς ευχόμαστε να τον χαίρονται.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Η **Ελένη Τερεζάκη** σύζυγος **Δημητρίου Παζιάνα** γέννησε στις 14 Νοεμβρίου, στην Αθήνα, κορίτσι. Η **Σοφία Τερεζάκη** σύζυγος **Μανώλη Κασσωτάκη** γέννησε στις 25 Νοεμβρίου, στην Αθήνα, αγόρι. Να τους ζήσουν.

ΠΗΡΕ ΤΟ ΠΤΥΧΙΟ ΤΟΥ

Ο **Ιωάννης Λεντάρης του Σταύρου** και της **Λιής** πήρε το πτυχίο του, το Σεπτέμβριο του 1997, από το τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

ΑΝΑΘΕΜΑ ΤΗΝ ΜΟΔΑ

Ο λόγος για την καλίκωση -κι όχι βέβαια την σημερινή, που τη φροντίζουν κιλιάδες σχεδιαστές μόδας- εστά τοι ήνε, και την παράγουν κιλιάδες βιομηχανίες επώνυμες και μη, ντόπιες και εισαγόμενες.

Χρόνια πίσω κι όπως καταθαβαίνετε δεν υπήρχαν Ντίμπερλαντ - Νάϊκ - Ντιαντόρα για τους τότε νέους. Η εξέλιξη δύσκολη και η καλίκωση πρόβλημα μεγάλο. Ξεκίνημα με δέρμα ζώνων τυλιγμένο στο πόδι -αργότερα η πολυτέλεια, το ξακουστό παλίνι. Ένα κόπως διαμορφωμένο ξύλο μ' ένα κομμάτι πετσά ή ακόμη λίγο αργότερα αρχή για το καλύτερο του παπουτσιού. Το καλίκωτορμα συχνή πηγή στα πόδια των προπαπούδων μας.

Έτσι άρχισαν να ασχολούνται και κάποιοι μαστόροι-ταγκαράδες ονομαζόμενοι και σιγά-σιγά να φτάσουμε στο σήμερα.

Απ' ότι γρικώ και ήνε και το εμπιστεύομαι οι περισσότεροι εκαλίκωνουντο για πρώτη φορά μεταξύ 17 και 20 χρονών - πρόβλημα βέβαια και τα πολλά κοπέλια στο κάθε νοικοκυριό- ετόττεσας.

Έφτιαξαν που ήτε τα παπούτσια και όπως θα θυμόσαστε οι παλιότεροι για να μη τα μπροδεύουν στα μεγέθη και στο δεξι-αριστερό τα έδεναν στη φτέρνα (ζευγάρη) με καμιά 20αριά πόντους οριά απ' αυτή που τα 'ραβαν και τα κρεμούσαν σε μια πρόκα στο τοίχο του μαγαζιού, ώστε να πάει πελάτης να τα πάρει.

**Εμείς τα ταγκαρόπαιδα
την έχομε τη χάρη
γιατί συχνά των κοριτσιών
πιάνομε το ποδάρι.**

Ένας τέτοιος πελάτης νέος και φρεσκαρβαβωνισμένος στο παραδίπλα χωριό -έφτασε ε' ένα ταγκαρόπαιδο στη χώρα και ζήτησε όπως τον είκανε δασκαλημένο ένα ζευγάρι παπούτσια "τσι μόδας".

Τα μπρόβαρε είδε πως του κάνουνε τα πλέρωση κι έφυγε. Την άλλη μέρα, τα καλίκωθηκε να πάει και στ' άλλο χωριό στην αρραβωνιάρα έλα όμως που δεν του 'πε κανείς να κόψει το σπάο που 'τονε μαζι δεμένα - άσε που θάριε πως εκιά 'τονε ούλη η μόδα. Κάθε ντου βήμα 15-20 πόντους και στα πηλα έπεφτε και σκωνόνοντουε και βλαστήμα "Ανάθεμα τη μόδα", Ανάθεμα τη μόδα".

Απίστευτα κι όμως γενόμενα.

**Τερεζογιάννης
του Χρίστο ο γιος ο μεγάλος**

Η ροδαρά μας

*Χαρά στην τέτοια ροδαρά και ποια κυρά την έχει
και στάζουνε τα ρόδα της ροδόσταμο και τρέχει.
Μικρό ανθολόγιο από σεβνταλίδικες μαντινάδες, μαριόλικα
ανίγματα, παροιμίες, γνωμικά, καθαρογλωσσίδα, και μια λέξη
παλλαϊκή, όμορφη κι αγαπητική.*

Μαντινάδες (για το ρόδο)

Αλάργο 'ναι το ρόδο μου, μα πάλ' η μυρωδιά του
αέρας μου την κουβαλεί από την αναπνία του.

Ρόδα και τριαντάφυλλα κι άνθη του παραδείσου
εσύναζεν ο έρωτας κι έπλασε το κορμί σου.

Απ' άνθη πήρες μυρωδιά κι από τα ρόδα ρέγγι,
στα σκοτεινά να κάθεσαι όλος ο κόσμος φέγγει.

Ένα κοντζά είχα κι έβλεπα ολημερής ν' ανοίξει
κι είχα και την εντήρηση κανείς να μην του 'γγιζει.

Η μυρωδιά σου, αγάπη μου, καθημερινώς πληθαίνει
σαν το πρωτοφανίστικο το ρόδο που βγαίνει.
(Βλ. και "μια λέξη, πες μου")

ΣΗΜΕΙΩΣΗ. Οι μαντινάδες για τη ροδαρά, το ρόδο και τον κοντζά προέρχονται από την ανέκδοτη συλλογή του κορυφαίου κρητικού λαογράφου **Παύλου Βλαστού** (1836-1926), η οποία βρίσκεται στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης (τόμος 9^{ος} των χειρογράφων Βλαστού, Ρέθυμνο 1850). Και οι έξι μαντινάδες που καταχωρούνται εδώ περιλαμβάνονται στην λαογραφική-χορογραφική μελέτη του κ. **Γιάννη Γεωργ. Λουπάση** "Ρόδο: ένας λησμονημένος χανιώτικος χορός", η οποία δημοσιεύεται στον τελευταίο τόμο της "Ελλωτίας", αρ. 6/1997, σελ. 403-411.

Αίνιγμα

Ποπάνω που τα γόνατα ποκάτω 'που το φάλι
Εκεία 'ν'η γιαρκαλότρυπα 'που μπαίνουν οι γιαρκαλοί.

Να εξηγήσουμε το αίνιγμα για να μην το παρεξηγήσουνε οι πονηροί, που όλο στο πονηρό πάει ο νους τ'ονε: "Γόνατα", όπως μου 'πανε κι εμένα, λέγανε, παλιά, δυο "κατώφλια", από ασπρόχρωμα στην απάνω μεριά τον Μυλωσώχωρο. Και "φάλι", ένα βαθούλωμα της γης πάνω από κείνα τα "Γόνατα" τ' άσπρουγα.. Η αρκαλότρυπα βέβαια βρίσκεται πάντα εκεί, στη θέση της, καθώς κι οι αρκαλοί -γνωστά πράγματα είναι αυτά, κι όποιος θέλει ας ψάξει να τα βρει και να τα ιδεί.

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση της Κοινότητας των Αρμένων
και του συλλόγου Αρμενιανών Χανίων "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"

Υπεύθυνος Έκδοσης
Γιάννης Σ. Τσακίρακις
Σουλίου 124
173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. & Fax: 9916613
Email: jtsk@hol.gr

Συντακτική Επιτροπή
Μαντωνανάκης Νίκος
Μπουρνάζος Χαράλαμπος
Στυλιανομανωλάκης Γιάννης
Τσακίρακις Γιάννης
Τσιτσιρίδου Ελένη

Γνωμικά και παροιμίες

- Άντρα μου, χείρε, γάιδαρε και ποιο να πρωτοκλαίω; ας κλαίω εσένα, γάιδαρε, που μου 'φερνες τα ξύλα.
- Γλυκός ο ύπνος την αυγή, γδυμένος ο κόλπος τη Λαμπρή.
- Ό,τι ακούσεις που το θέλεις γρήγορα και το πιστεύεις.
- Απομονή τσ' απομονή ως τότε ν' ανημένω για δείτε την απομονή πως μ' έχει καιωμένο
- Μ' ένα ρόδο φίλο κάνεις, μ' ένα ρόδο τότε χάνεις.

Καθαρογλωσσίδι

Πάω να ποτηροκαλαθοσκαρβελοσαμαροστρασουρογαϊδουρολιβαδίσω
Το καθαρογλωσσίδι τούτο είναι από το "Ήλιο του Θανάτου" του Παντελή Πρεβελάκη, και το λέει στ' ανήψι της η θεία Ρουσάκη, που "η κάθε κουβέντα της είναι απόφιο λαϊκό μάλμα".

Μια λέξη, πες μου

Μια λέξη πες μ' αρμενιανή,
μια λέξη ας είναι μόνο,
να μου γλυκάνει τον καιμό,
τση ξενηθιάς τον πόνο.

Ρόδο= το άνθος της ροδής, το τριαντάφυλλο.

☞ Είδες το ρόδο που σου δώσε ο ήλιος, και ανοίγει και φουντώνεται; Τέτοιος εγίνης ίδιος. (Μαρίνος Φαλιέρος, "Ερωτικά Ονειρα" 1420).

☞ Με γλώσσα και με πρόσωπο γλυκό και αγαπημένο
Το ρόδο μου χαιρέτισα το πολυζητημένο, παινώντας την αγάπη της και την καλογνωμιάν της και ευχαριστώντας την πολλά μετά την συντροφιά της (Μ. Φαλιέρος "Ερωτικά Ονειρα").

☞ Το πρόσωπό σου, αφέντρα μου, τ' ομορφοκαωμένο με τόσα κάλλ' οι ουρανοί δεν το 'χου στολισμένο για να τ' αφήσης να χαθή σα ρόδο γή σε γκρεμνό μεγάλο κι άνθρωπος δεν το χαιρέται μήδε ποσώς θωρεί το, αμέ γή ο ήλιος ψήγει το γη ανεμική μαδεί το, (Γ. Χορτάτσης, "Πανώρια", 1590).

☞ Αφησ' την εμορφιάν εσύ πρώτας κι εγώ ν' αφήσω τον πόθο σου τον άμετρο και να σ' αλησημονήσω.
Τα ρόδα του προσώπου σου κ' οι κρίνοι ας ξεραθούν κι εκ το γλυκό σου ανάβλεμμα οι έρωτες ας βγούσι (Γ. Χορτάτσης, "Πανώρια")

☞ Είχα κ' εγώ στο πρόσωπο ρόδα κ' εκοκκινίζα τα στήθη μου, Πανώρια μου, πλια παρά χιόνι ασπρίζα κι ωσά χρυσάφι ήσα ξαθά κι όμορφα τα μαλλά μου (Γ. Χορτάτσης, "Πανώρια")

☞ Κ' εκείνη σ' τούτο απόκριση θέλοντας να μου δώσει, ρόδα είδα με το χέρι του τον πόθο να ξεπλώσει (Γ. Χορτάτσης, "Ερωφίλη", 1595).

☞ Μα θες μου πει, κ' η ευγενειά σ' ένα φτωχό δεν ξίζει, παρά σε ρόδο με χωρίς φύλλα που δε μυρίζει (Γ. Χορτάτσης, "Ερωφίλη")

☞ Δέτε το ρόδο, το ταχύ, πως δροσερόν αρχίζει να φαίνεται στ' ακάθι του και να μοσκομυρίζει[...]
Λοιπό το ρόδο πάσα μιας μέρας, πρι ρθει το βράδυ, το μυρισμένο, βιάζεστε να πιάνετε όλοι ομάδι πιάστε το ρόδο τση φιλιάς κι αγαφτικοί ας λογάστε, όντε αγαπώντας μπιστικά, κ' εσεις μπορά αγαπάστε. (Γ. Χορτάτσης, "Η Ελευθερωμένη Ιερουσαλήμ", [Τα Ιντερμέδια της Ερωφύλης] 1595).

Τα ποιήματα της Ροδαράς τα κορφολογά από τσι μπαζέδες
Ο ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Δήμος Γεωργιουπόλεως αποτελούμενος από τις κοινότητες: 1. Γεωργιουπόλεως, 2. Καλαμιτσίου Αμυδαλιού, 3. Καστέλλου, 4. Κουρνά, 5. Φυλακής, οι οποίες καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Καβρός της τέως κοινότητας Κουρνά.

Δήμος Κρουονερίδας αποτελούμενος από τις κοινότητες: 1. Αλικάμπου 2. Βαφέ, 3. Βρυσών, 4. Εμπροσνέρου, 5. Μάζης, 6. Νίπους, οι οποίες καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Βρύσες της τέως κοινότητας Βρυσών.

Δήμος Φρέ αποτελούμενος από τις κοινότητες: 1. Μελιδονίου 2. Παϊδοχωρίου 3. Πεμονίων 4. Τζιτζιφέ 5. Φρέ, οι οποίες καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Φρέ της τέως κοινότητας Φρέ.

Υπόλοιπες επαρχίες
Δήμος Ακροτηρίου αποτελούμενος από τις κοινότητες: 1. Αρωνίου, 2. Κουνουπιδιανών, 3. Μουζουρά, 4. Στερνών, 5. Χωροδακίου, οι οποίες καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Ίθυάρι της τέως κοινότητας Αρωνίου.

Δήμος Ανατολικού Σελίνου αποτελούμενος από τις κοινότητες: 1. Επανοχωρίου, 2. Καμπανού, 3. Ροδοβανίου, 4. Σκάφης, 5. Σούγιας, 6. Τεμενίων, οι οποίες καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Καμπανός της τέως κοινότητας Καμπανού.

Δήμος Βουκολιών αποτελούμενος από τις κοινότητες: 1. Ανόσκελης, 2. Βουκολιών, 3. Κακοπέτρου, 4. Νέου Χωρίου, 5. Νεριανών, 6. Παλαιών Ρουμάτων, 7. Πολεμαρχίου, 8. Ταυρωνίτου, 9. Χρυσαιγής, οι οποίες καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Βουκολιά της τέως κοινότητας Βουκολιών.

Δήμος Ελευθερίου Βενιζέλου αποτελούμενος από το δήμο Μουρνιών και την κοινότητα Νεροκούρου, οι οποίοι καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Μουρνιές του τέως δήμου Μουρνιών.

Δήμος Θερίσου αποτελούμενος από τις κοινότητες: 1. Αγιάς 2. Βαμβακοπούλου, 3. Βαρύπετρου, 4. Θερίσου, 5. Περιβολίων, οι οποίες καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Βαμβακόπουλο της τέως κοινότητας Βαμβακοπούλου.

Δήμος Ινναχωρίου αποτελούμενος από τις κοινότητες 1. Αμυδαλοκεφαλίου, 2. Βάθης, 3. Βλάτους, 4. Έλους, 5. Κάμπου, 6. Κεφαλίου, 7. Περιβολίων, 8. Στροβλών, οι οποίες καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Έλος της τέως κοινότητας Έλους.

Δήμος Καντάνου αποτελούμενος από το δήμο Καντάνου και τις κοινότητες: 1. Κακοδικίου 2. Πλεμενιανών, οι οποίοι καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Καντάνου του τέως δήμου Καντάνου.

Δήμος Κισσάμου αποτελούμενος από το δήμο Κισσάμου και τις κοινότητες: 1. Γραμβούσης, 2. Καλαθενών, 3. Καλλεργιανών, 4. Κουκουναράς, 5. Λουσάκιων, 6. Πλατάνου, 7. Πολυρρηγιάς, 8. Σηρικαρίου, οι οποίοι καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Κίσσαμος του τέως δήμου Κισσάμου.

Δήμος Κολυμβαρίου αποτελούμενος από τις κοινότητες: 1. Αφράτων 2. Βασιλοπούλου, 3. Βουβών, 4. Γλώσσης, 5. Δελιανών, 6. Δρακόνας, 7. Επισκοπής, 8. Ζυμπραγού, 9. Καλυδονίας, 10. Καμισιανών, 11. Καρών, 12. Κολυμβαρίου, 13. Νοχίων, 14. Πανεθής, 15. Ραβδούχας, 16. Ροδωπού, 17. Σπηλιάς, οι οποίες καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Κολυμβάριο της τέως κοινότητας Κολυμβαρίου.

Δήμος Μουσουρών αποτελούμενος από τις κοινότητες: 1. Αλικιανού, 2. Βατολάκου, 3. Καράνου, 4. Κουφού, 5. Λάκκων, 6. Μεσκόλων, 7. Ορθονίου, 8. Πρασέ, 9. Σέμπρανα, 10. Σκινέ, 11. Φουρνέ, 12. Ψαθογιάννου, οι οποίες καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Αλικιανός της τέως κοινότητας Αλικιανού.

Δήμος Μυθώνης αποτελούμενος από τις κοινότητες: 1. Βουλγάρω, 2. Δραπανιά, 3. Καλυδιανών, 4. Μαλαθύρου, 5. Περβολακίων, 6. Ποταμίδας, 7. Ρόκας, 8. Σασάλου, 9. Σφακοπηγαδίου, 10. Τοπολίων, 11. Φαλειανών, 12. Χαιρεθιανών, οι οποίες καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Δραπανιά της τέως κοινότητας Δραπανιά.

Δήμος Νέας Κυδωνίας αποτελούμενος από το δήμο Νέας Κυδωνίας και την κοινότητα Αγίας Μαρίνης, οι οποίοι καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Νέα Κυδωνία του τέως δήμου Νέας Κυδωνίας.

Δήμος Πελεκάνου αποτελούμενος από το δήμο Πελεκάνου και τις κοινότητες 1. Παλαιοχώρας 2. Σαρακήνας, οι οποίοι καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Παλαιοχώρα της τέως κοινότητας Παλαιοχώρας.

Δήμος Πλατανιά αποτελούμενος από τις κοινότητες: 1. Βλαχερωνιτισσης 2. Βρυσών, 3. Γερανίων, 4. Ζουνακίου, 5. Κοντομαρίου, 6. Κυπαρισίου, 7. Μάλεμε, 8. Μανολιοπούλου, 9. Μοδίου, 10. Ντερέ, 11. Ξαμουδοχωρίου, 12. Πλατανιά, 13. Στριλίου, οι οποίες καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Γεράνιο της τέως κοινότητας Γερανίου.

Δήμος Σούδας αποτελούμενος από το δήμο Σούδας και τις κοινότητες: 1. Καλαμίου, 2. Τσικαλιανών, οι οποίοι καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Σούδα του τέως δήμου Σούδας.

Δήμος Σφακίων αποτελούμενος από τις κοινότητες: 1. Αγίας Ρούμελης 2. Αγίου Ιωάννου, 3. Ανωπόλεως, 4. Ασκύφου, 5. Ασφένδου, 6. Ίμπρου, 7. Πατσιανού, 8. Σκαλωτής, 9. Χώρας Σφακίων, οι οποίες καταργούνται. Έδρα του δήμου ορίζεται ο οικισμός Χώρα Σφακίων της τέως κοινότητας Χώρας Σφακίων.

Στον πιο πάνω Νομό δεν συντρέχει περίπτωση αναγνώρισης κοινότητας σε δήμο.

Στους δήμους 1. Κεραμίων, 2. Χανίων και τις κοινότητες: 1. Γαύδου 2. Ασή Γωνιάς δεν επέρχεται μεταβολή.

ΟΙ ΑΡΜΕΝΟΙ ΤΟΥ ΧΤΕΣ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΥΡΙΟ

“Ν’ αναστορούνται οι παλιοί κ’ οι νιοι να τα σπουδάζουν”

Α΄ μέρος - ΤΟ ΧΤΕΣ

Εδώ θα προσπαθήσω με τη βοήθεια του κινητού αρχείου του χωριού μας, του πάντα πρόθυμου και καλοσυνάτου **Γιάννη Βαγιωνάκη** να δώσω μια εικόνα του χωριού μας πως ήταν πριν 60-70 χρόνια πίσω, πως είναι σήμερα και πως πρέπει να εξελιχθεί αύριο από πλευράς ζωντανίας πολιτιστικής, εμπορικής και γενικά ευμενώς βιώσιμης, για το καλό του χωριού και μας των αποδήμων που τόσο συχνά επισκεπτόμαστε. Παλαιά χρόνια και στους Αρμένους υπήρχαν οι παρακάτω μαγαζάτορες και επιχειρηματίες τσ’ εποχής:

ΑΛΕΤΡΙΒΙΔΙΑ Η΄ ΦΑΜΠΡΙΚΕΣ

Του Παπαδάκη του Λευτέρη του Ιωάννου, που πρόλαβα και γω, να λειτουργεί στη μεσοχωριά με ιδιοκτητή τον Παπαδογιάννη, του Παπαγιαννάκη του Γιώργη, Παπαγιαννάκη Σπύρου, Λαμπροκλή Μπουρνάζου, Χαλβαδάκη Βασίλη και του Μανταδάκη Νικολή

ΜΑΓΑΖΙΑ καφενείο, μπακάλικο, μανάβικο ή και χασάπικο είχαν οι:

Βασμουλάκης Γιάννης, Λάμπρος Τερεζάκης, Αγγελάκης Γιάννης, Καλλιβρετάκης Μιχάλης, Γαλανάκης Δημήτριος, Κουκουράκης Γεώργιος, Σκανδάλης Νικόλαος του Ιωάννου, Χαλβαδάκης

Ο “σουστατζής” Στυλιανός Κων. Τσακίρακης μπροστά στη Δημοτική Αγορά των Χανίων, 1943.

Κωνσταντίνος, Χαιρετάκης Βασίλειος (Χαιρετοβασίλης), Παπαμαρκάκης Ιωάννης, Τερεζάκης Κωνσταντίνος (Τερεζοκωνσταντής), Τερεζάκης Εμμανουήλ, Καβρουλάκης Παυλής, Λαμπθαάκης Στυλιανός, Χαριτάκης Οθωνας, Φρεσκάκης Γεώργιος, Καβρουλάκης Θεοφάνης και Βιριράκης Αντώνιος Επίσης είχαν ο Τερεζάκης Ιωάννης κουρείο και λουκάνικα, και το πασιγνωστο εξοχικό Κέντρο του Στρατή Μπουρνάζου “Ο Πλάτανος”

ΑΛΛΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Τσακίρακης Νικόλαος πεταλάς και σωμαράς, Παρασκευάκης Μιχάλης σιδηρουργός, Μουντοκαλάκης Πέτρος σιδηρουργός, Μουντοκαλάκης Νικόλαος επιπλοποιείο, Γιαπιτζάκης Γιάννης -επιπλοποιείο, Αρδαχθιανάκης Χαράλαμπος επιπλοποιείο, Πολυχρονάκης Μιχάλης τσαγκάρης, Χατζηδάκης Γεώργιος τσαγκάρης, Παπουτσάκης Γεώργιος τσαγκάρης, Γιαπιτζάκης Κωνσταντίνος του Θεοφάνη τσαγκάρης,

Υπήρχαν ακόμη και οι:

ΑΜΑΞΑΔΕΣ

Κουρομιχελάκης Ιωάννης, Πατεράκης Μάρκος και μετέπειτα αυτοκινητιστής, Μουντάκης Γεώργιος σούστα και μετέπειτα αυτοκινητιστής, Χαριτάκης Αλέκος σούστα, Γιαπιτζάκης Θεοφάνης σούστα, Χαλβαδάκης Γεώργιος του Βασίλη (Βαλές) σούστα, Χαλβαδάκης Γεώργιος ή Ρήγας και μετέπειτα φούρναρης και Τσακίρακης Στυλιανός

ΠΑΛΑΝΟΔΙΑ ΜΑΝΑΒΙΚΗ

έκαναν οι: Φρεσκάκης Δημήτριος, Τσακίρακης Αντώνιος, Πατεράκης Σπύρος, Πριπάκης Νικόλαος, και Φρεσκάκης Αντώνιος

ΦΟΥΡΝΑΡΙΔΕΣ

στο χωριό ήταν ο Παρασκευαϊδής Νικόλαος και ο Χαλβαδάκης Γεώργιος (Ρήγας)

ΝΕΡΟΜΥΛΟΙ για τ’ αλέσματα ήταν δύο του Κουρκούτη στο χώρο που σήμερα είναι το κοινοτικό περίπτερο και Άσπρες Συκιές στην θέση που είναι οι εγκαταστάσεις του Ο.Α.Δ.Υ.Κ. με διαχειριστές του Ανδρεαδάκη Νικόλαο και τον Μαρούλη από τον Τσιβαρά.

ΡΑΚΟΚΑΖΑΝΑ

Την εποχή εκείνη στο χωριό μας λειτουργούσαν 6 **ρακοκάζανα** του Παπαγιαννάκη Σπύρου ή μπρε παιδί του Παπαγιαννάκη Μιχάλη, του Βαγιωνάκη Γιώργου, του Καβρουλάκη του Γιάννη (Γιάνναρης) του Καλλιβρετάκη Μιχάλη και του Μαραγκουδάκη Πέτρου που συνέχισε ο Θεοχάρης

“Εις την πλατεία του χωριού δεξιά μία σε μιαν άκρη τη τελευταία τη ρακή έβγαν’ ο Θεοχάρης”.

Εκέρνα ούλο το χωριό καθημερινή και σκόλη “υγεία” πάντα έλεγε και τον θυμόμαστ’ όλοι

Θεός σχωρέση ντον και γω διπλοπαραγγέλνω σας

Οντέ θα πίνετε ρακί μη σπέρνεται κοπέλια γιατί θορούν οι χωριανοί και σκουν από τα γέλια.”

ΒΡΑΚΑΔΕΣ

Με την ευκαιρία αναφέρω, εντελώς ιστορικά, τους τελευταίους 56 **βρακοφόρους** (βρακάδες) που ζούσαν το 1925 στο χωριό μας και που σιγά-σιγά ένας-ένας τους πέθαναν.

Βασμουλάκης Ιωάννης, Καλλιβρετάκης Κωνσταντίνος, Παπαδάκης Σταύρος, Καραγιαννάκης Πέτρος (Μαρκοουλός), Χαριτάκης Νικόλαος, Καβρουλάκης Παυλής, Χαιρετάκης Βασίλειος, Πολυχρονάκης Εμμανουήλ, Καβρουλάκης Εμμανουήλ, Μουντάκης Παναγιώτης, Βαγιωνάκης Γεώργιος, Παπαδάκης Ελευθέριος, Νικητάκης Νικήτας, Νικητάκης Γεώργιος, Καλλιβρετάκης Ευθύμιος, Μαντωνάκης Στέλιος, Χατζηδάκης Μιχάλης, Παπαδογιάννης Νικόλαος (Ξεροστεριανός), Ληστάκης Γεώργιος (Ληστής), Ανδρεα-

Δύο βρακάδες του χωριού μας, ο Δημήτρης Κουκουράκης (όρθιος) και ο εξάδελφός του Παρασκευαϊδής Μιχάλης, αδελφός της Βαγιωνίας.

δάκης Νικόλαος, Φρεσκάκης Αντώνιος, Παρασκευαϊδής Πέτρος, Μαρκογιαννάκης Γεώργιος Κατσουνογιώργης), Τσακίρακης Ανδρέας, Τσακίρακης Χαράλαμπος, Σκανδάλης Εμμανουήλ, Βουτσαδάκης Δημήτριος, Πριπάκης Γεώργιος, Χαλβαδάκης Ιωάννης, Καβρουλάκης Χαράλαμπος (Αντωνοχαράλαμπος), Παπαγιαννάκης Μιχάλης (Καλόγερος), Αρδαχθιανάκης Γεώργιος, Κοκκινάκης Ιωάννης (Κοντεζογιάννης), Χαλβαδάκης Βασίλειος, Μελισσάκης Στρατής, Λεκάκης Ιωάννης, Παπουτσάκης Γεώργιος (Κανιανός), Κουρομιχελάκης Γεώργιος, Κουρομιχελάκης Εμμανουήλ, Γαβριλάκης Γαβρίλης, Βουτσαδάκης Κωνσταντίνος, Χριστοδουλάκης Γιάννης (Μαυρογένης), Παπαγιαννάκης Γεώργιος, Μουντοκαλάκης Θεόδωρος, Γωνιωτάκης Ιωάννης (Γωνιώτης), Τερεζάκης Κωνσταντίνος (Τερεζοκωνσταντής), Κουκουράκης Γεώργιος - Δημήτριος, Μαδαριωτάκης Γεώργιος (Μπογιατζής), Φραντζεσκάκης Γεώργιος (Ντερμιτζογιώργης), Φραδελάκης Γεώργιος, Τερεζάκης Χαράλαμπος, Μαραγκουδάκης Πέτρος, Μαραγκουδάκης Γιάννης, Μπραουδάκης Γεώργιος, Αγγελάκης Γιάννης (Μεντουλιός), Καβρουλάκης Εμμανουήλ (Χασές)

Παράκληση προς τους απογόνους των, εάν βέβαια αυτόν είναι δυνατόν, ας δώσουν μια φωτογραφία για το αρχείο του Συλλόγου, ίσως και για μελλοντική έκδοση λευκόματος, ημερολογίου κ.λπ.

Γιάννης Χ. Τερεζάκης, Αθήνα 1997

Σ.Σ. Επειδή αντιλαμβανόμαστε ότι πιθανόν να υπάρχουν λάθη ή και παραλήψεις, η “Ε” είναι στη διάθεση κάθε ενδιαφερόμενου για οποιαδήποτε διόρθωση ή συμπλήρωση. Στο επόμενο φύλλο “Το σήμερα και το αύριο”.

ΤΟΠΙΟΝ ΕΞΟΧΟΥ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΛΛΟΝΗΣ ΚΑΙ ΡΟΜΑΝΤΖΑΣ

Μην αναρωτιέστε, αγαπητοί Έλευθεροπολίτες, ποιο είναι αυτό το τοπίο. Το ξέρετε όλοι, κι ελπίζω να το αναγνωρίζετε καθώς απλώνεται νοηλεκικά και με ηδυνάθεια πίσω από το παλαικό λεκτικό παραπέτασμα. Λίγο ζητώ από το χρόνο σας για ένα ταξιδάκι στο χτες.

Δεν ξέχασα πως πριν ένα χρόνο, στο τρίτο της φύλλο η ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΣ κάτι έγραψε για τα νερά και για το πράσινο του χωριού μας. Υστερα το

‘πε καθαρά: άφησε την πένα για όποιον έχει τη διάθεση να γράψει (τη γνώμη του). Δύσκολη δουλειά το χαρακτήρισε αυτό –κι είχε δίκιο. Μα ο πειρασμός είναι πειρασμός. Κι επειδή κάποια στιγμή ο δρόμος μου μ’ έφερε να κολυμπώ – χωρίς κι εγώ να το καταλάβω καλά καλά – στον Αρμένων τα νερά και στον ίσκιό τους να πολεμώ τη ζέστη, άρπαξα την ευκαιρία. Όχι δηλαδή τίποτε σπουδαίο από τη δική μου τη μεριά, αφού τίποτε περισσότερο δεν έκαμα

από το βγάλω ένα ομαδικό εισιτήριο για το ταξιδάκι στο χτες.

Απολαύστε λοιπόν κι εσείς ένα πανέμορφο κείμενο δημοσιευμένο στις 17 Ιουνίου 1906 στη χανιώτικη εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΒΗΜΑ. Τι κι αν είμαστε στα πρόθυρα του χείμωνα... Η δροσιά του δεν κοπιάζει εποχές.

Καλό ταξίδι... αλλά μην περιμένετε παγωτό!

Πάντα δικός σας, Γιώργος Ι. Απάσης

ΟΙ ΑΡΜΕΝΟΙ

Η Κηφισιά των Χανίων – Αναγκαιότητα προέκτασης της αμαξιτής οδού μέχρις Αρμένων

Το χωριόν Αρμένιοι του Αποκορώνου είνε έν από τα χωρία εκείνα τα οποία εις όλον τον πεπολιτισμένον κόσμον καθίστανται τερπνάι θερινάι διαμοναί, δια τους εν ταις πόλεσι ζώντας.

Οι Αρμένιοι ένεκα των αφθόνων πηγαίων υδάτων τα οποία αναβλύζουσι παγωμένα από ένα ωρισμένον χώρον και χάρις εις την πλουσίαν και άφθονον βλάστησιν, ην παρουσιάζει η επιμήκης πεδιάς των, αρχομένη από Καλυβών μέχρις Αρμένων, απόστασις 20 δηλ. λεπτών της ώρας, ηδύναντο κάλλιστα να κατέχουσι θέσιν Κηφισιάς δια τους Χανιώτας, εάν υπήρχεν αμαξιτή συγκοινωνία μέχρις αυτών.

Η Κηφισιά προ της σιδηροδρομικής συγκοινωνίας της μετά των Αθηνών ήτο δια τους αθηναίους εν είδος Αρμένων. Η μεταξύ πρωτευούσης όμως και Κηφισιάς ανάπτυξις πρώτον της αμαξιτής συγκοινωνίας και βραδύτερον της σιδηροδρομικής, έδωκε τοιαύτην ώθησιν προς ανάπτυξιν εις το πρώην άσημον χωριόν, ώστε σήμεραν έχει καταστή το ωραιότερον, το τερπνότερον και το αριστοκρατικότερον θερινόν κέντρον δια τας εκ της ζέστης αποζηραιομένης Αθήνας και τους απακιασμένους κατοίκους τών.

Ανάλογος φροντίς εκ μέρους της Κυβερνήσεώς μας, δυνάμένης και απόφασιν εχούσης από διετίας, εάν δεν συνέπιπτε το Θερισιανόν κίνημα, να είχε συνδέσει τους Αρμένους μετά της αμαξιτής λεωφόρου της δικηούσης από Χανίων εις Καλύβες, θα έδιδε γενναίαν ώθησιν εις την ανάπτυξιν του μοναδικού τούτου χωριού, όπερ μικρόν κατά μικρόν θα εκαλωπίετο και θα καθίστατο η ωραιότερα εξοχή, ην θα είχε να επιδείξει προς τους ξένους η Κρήτη και το ευχαριστότερον κέντρον προς ο κατά τας εορτάς και τας ημέρας των κυνικών καυμάτων θα εξήρχετο ο υπαλληλικός, ο εμπορικός και ο άλλος κινητός κόσμος της πρωτευούσης της Κρήτης.

Την όσον το δυνατόν ταχύτεραν κατασκευήν του τμήματος της οδού ταύτης είμεθα πρόθυμοι να υποστηρίξωμεν από των στηλών τούτων, εκ των ως ειρήται γενικών λόγων ορμώμενοι, και να συνενώσωμεν τας ενεργείας μας προς την Κυβερνησιν μετά των κατοίκων των χωριών Αρμένων και Νέου Χωριού.

Τοποθεσία του χωριού – Οι κήποι του τα νερά του – Ποταμοί, Βιομηχανία και ιστορικά σελίδες Αρμένων.

Το χωριόν κείται δια λόγους υγιεινούς επί της κλιτύς πετρώδους λόφου ανυψουμένου ολίγων

αποτόμως από την κατάφυτον και πανταχού αρδευομένην λεκάνην των Αρμένων. Επί του ομαλού εδάφους και πλησίον του υπό των οικιών κατεχομένου λόφου αναβλύζουσιν άφθονα ύδατα εκ διαφόρων σημείων και εις ακτίνα μακροτέρων των 500 μέτρων. Οι κάτοικοι υδρεύονται εκ των υδάτων τούτων. Οι κάτοικοι υδρεύονται εκ των υδάτων τούτων. Θωμάσιος υπερύψηλος ιστορικός Πλάτανος μεταξύ των συμπεπυκνωμένων δένδρων δεικνύει μακρόθεν το μέρος εις το όποιον αφθονώτατα αναπηδώνσιν εκ του εδάφους

Το Κεφαλάρι της Κηφισιάς είνε νάνος πηγή απέναντι των πηγών του Αρμενιανού Πλατάνου.

Εις τον χώρον τούτον τον διατελούντα υπό την προστασίαν της παχυτάτης σκιάς του γίγαντος Πλατάνου δίδονται τα ωραία, τα αναψυκτικά, τα αμίμητα γεύματα των Αρμένων. Το παγωτόν δεν έχει θέσιν εις το Αρμενιανόν γεύμα, διότι τούτο αντικαθίσταται υπό του παγωμένου ύδατος του Πλατάνου, όπερ χρησιμεύει συγχρόνως και ως παγωτιέρα όλων των φρούτων και των ποτών. Καρπούζι εντός αυτού τιθέμενον σκάζει μετά 10

Οι κάτοικοι των Χανίων στην είσοδο του Λιμανιού περιμένοντας την άφιξη του Α. Ζαΐμη

Χανιά 30 Σεπτεμβρίου 1906. Ο λαός των Χανίων περιμένει την άφιξη του Αλέξανδρου Ζαΐμη, έμπειρον και μετριοπαθή ηγέτη, πρώην πρωθυπουργού, ο οποίος έρχεται στην Κρήτη ως ύπατος αρμοστής, σε αντικατάσταση του πρίγκιπα Γεωργίου, που πέντε μέρες πριν είχε φύγει νύχτα από τα Νταπακαριά της Χαλέπας, θέτοντας έτσι τέρμα στο αυταρχικό καθεστώς του, που δίχασε και ταλάνισε τον τόπο.

Το κείμενο που καταχωρείται σ' αυτή τη σελίδα δημοσιεύθηκε τρεις μήνες πριν, τον Ιούνιο του 1906, στην εφημερίδα των Χανίων "Ελευθερο Βήμα", "διευθυντής και συντάκτης" της οποίας ήταν ο Εμμανουήλ Δ. Φραντζεσκάκης, από τους ηγέτες της Μεταπολιτευτικής Επανάστασης του 1895.

Η "Ελευθερόπολις" ευχαριστεί τον κ. Γιώργο Ι. Λουπάση, διακεκριμένο φιλόλογο και συγγραφέα, ο οποίος για δεύτερη φορά την τιμή, στέλνοντάς της σημαντικά κείμενα σχετικά με τους Αρμένους και την Ιστορία τους.

τα διανή και κρυσταλλένια ύδατα των Αρμένων. Μικρός χώρος υπό τον Πλάτανον, όστις ονομάζεται "του Μπουρνάζου ο Πλάτανος" κχωρισμένος δια τοιχίσκου από τον παρακείμενον κήπον, χρησιμεύει εν είδει υπαιθρίου εστιατορίου δια πάντα επισκέπτην, με την διαφοράν ότι μίαν σπιθαμήν χαμηλότερον του εδάφους και εις την ρίζαν του Πλατάνου κείται επιμήκης λεκάνη, εντός της οποίας αναβλύζει κατά ποικίλους τρόπους διαυγέστατον ύδωρ και τόσον άφθονον ώστε η μικρά αυτή λεκάνη είνε αι πηγαί ολοκλήρου ποταμού εκκινούντος εκείθεν.

λεπτά της ώρας από την ψυχρότητα του ύδατος. Όσον ο καισών είνε ισχυρότερος πέραν της σκιάς του Πλατάνου, υπ' αυτόν η δροσιά και η εκ ταύτης αναψυχή είνε κάτι τι το παραδείσιον. Ενός τετάρτου ύπνος υπό την παχυτάτην σκιάν του Πλατάνου, σας χορταίνει, σας ευχαριστεί και σας φρεσκάρει περισσότερο από τον ύπνον μιας ολοκλήρου θερινής νυκτός εις οιονδήποτε άλλο μέρος. Αηδόνια ψάλλοντα το μεγαλείον της φύσεως και οιονεί συννεθυμούνται και συννευχού-

ΤΑ ΚΑΛΑΝΤΡΑ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ

Ανεκαθεν οι γιορτές ήταν καλοδεχούμενες από τον άνθρωπο. Για τους μεγάλους αποτελούσαν ζωγόνα ανάσα στην πορεία της άγριας βιοπάλης. Για τα παιδιά ήταν μαγεία και όνειρο. Ιδιαίτερα οι γιορτές των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς με την ξεχωριστή τους λάμψη. Παλαιότερα βέβαια στο χωριό μας δεν θα βρίσκατε φωτοστόλιστα χριστουγεννιάτικα δέντρα. Οι τηλεοράσεις ανύπαρκτες και τα ραδιόφωνα ελάχιστα. Όσο για την ανταλλαγή δώρων ας μη γίνεται λόγος πρακτικά ήταν αδύνατο, ελλείψει χρημάτων! Όμως, με πολλή οικονομία, το τραπέζι, αυτές τις άγιες μέρες, ήταν πλούσιο. Τα μελομακάρονα, ή φοινίκια όπως τα έλεγαν, ήταν το απαραίτητο γλυκό των Χριστουγέννων και οι κουραμπιέδες, συνοδευμένοι μερικές φορές με ξεροτήγανα, τα γλυκά της Πρωτοχρονιάς.

Μου άρεσε κάθε Πρωτοχρονιά, πριν το μεσημέρι, που μ' έστελνε η μητέρα σε μερικά σπίτια να πάω από ένα μπουκάλι κρασί, "μέρα που 'ναι σήμερα", και ένα πιάτο γεμάτο γλυκά. "Και μην ξεχάσει, παιδί μου, να πεις καλή χρονιά και να μην μπεις μέσα, μπας και δεν τους έχουνε κάμει ακόμη το ποδαρικό", οι απαραίτητες συμβουλές της μάνας. Γύριζα στο σπίτι με το πιάτο γεμάτο από τα δικά τους γλυκά.

Τα αγόρια είχαν ένα λόγο παραπάνω να είναι χαρούμενα. Είχαν το προνόμιο να αποτελούν τους "καλαντρολόους". Πρωί-πρωί, την παραμονή των

Χριστουγέννων, της Πρωτοχρονιάς και των Φώτων, έτρεχαν να πρωτοπρόλάβουν και να πουν τα κάλαντρα. Είχαν μια γλύκα οι φωνές τους! Κι όσο ανέβαινε προς τα πάνω το λάδι στο μπουκάλι που κρατούσαν -που να βρεθούν φιλά την εποχή εκείνη!- τόσο και η χαρά τους μεγάλωνε και χρωμάτιζε τα προσώπια και τις φωνές. Δεν ήταν και λίγο πράμα να συνδράμουν με το δικό τους πενιχρό χαρτζιλίκι στην αγορά παπουτσιών, ενός ρούχου ή και των τετραδίων τους ακόμη. Η θεά φτώχεια, βλέπετε, ήταν πανταχού παρούσα, "που να μην έσωνε να 'ναι!".

Το βραδάκι, ανήμερα της Πρωτοχρονιάς, συνέβαινε και κάτι ακόμη που το περιμέναμε τα παιδιά πως και πως. Τα κάλαντρα των μεγάλων! Ξεκινούσαν παρέες-παρέες μεγάλων, σιγοπατούσαν στην αυλή, μην τους ακούσουν, ο αρχηγός έπιανε και κρατούσε σφιχτά το σαλιαδόρο της πόρτας για να μην μπορούν ν' ανοίξουν από μέσα. Έλεγαν τα κάλαντρα, τα δικά τους κάλαντρα που μιλούν για έναν Αη-Βασίλη, το Βασιλιό, που τον ήθελαν νεαρό καλοσυνάτο ζευγά, με το ζευγάρι (τα βόδια) να παλεύει ανακατώνοντας τα άγια χρώματα, όπως και οι πιο πολλοί από τους ίδιους. Στο τέλος, με το "καλησπέρα" άνοιγαν την πόρτα και μέσα σε γενική ευθυμία δέχονταν τα κεράσματα με τα γλυκά ή τους μεζέδες και το κρασί ανάλογα. Πράγματα ελάχιστα μα υπεραρκετά με την πιο γνήσια νότα χαράς.

Και τώρα τα κάλαντρα των μεγάλων:

*Αρχή αρχή τα κάλαντρα κι αρχή του Γεναρίου
κι αρχή που βγήκεν ο Χριστός, άγιος και πνευματικός,
στη γη να πορπατήσει και να μας καλοχρονίσει.
εβγήκε και χαιρέτηξε ούλους τσι ζευγολάτες
τον πρώτο που χαιρέτηξε ήταν Αη-Βασίλης.
-Άγιε Βασίλη, Δέσποτα, καλό ζευγάριν έχεις.
-Καλό το λες, Αφέντη μου, καλό και βλοημένο
που το εβλόησε ο Θεός με το δεξί ντου χέρι.
Με το δεξί με το ζερβί με το μαλαματένιο.
Πρινένο 'ναι τ' αλέτρι ντου, δάφνινος ο ζυγός του
τ' απανωζεύλια του ζυγού κουκί μαργαριτάρι
ως και το βουκεντράκι ντου βασιλικού κλωνάρι.
-Κάτσε και πε μας, Βασιλιό, πόσα μουζούρια σπέρνεις;
-Σταράκι σπέρνω δώδεκα, κριθάρι δεκαπέντε
ταή και ρόβη δεκαοχτώ κι από νωρίς στο στάβλο.
-Σ' αυτό το σπίτι που 'ρθαμε πέτρα να μη ράισει
κι ο νοικοκύρης του σπιτιού χρόνια χίλια να ζήσει.
Πολλά 'παμε τ' αφέντη μας να πούμε τση κεράς μας.
Κερά μαρμαροτράχηλη και φεγγαρομαγούλα
και κρουσταλλένια τση αυγής και πάχνη από τα χιόνια
όμε και όμε τη φωτιά και βάστα και το λύχνο
και κάτσε και λογάρισε είντα θα μας σε δώκεις.
Απάκι για λουκάνικο για από φτερού κομμάτι
κι από τη μαύρη όρνιθα κανένα αυγουλάκι
κι από τον πόρο του βουτσιού να πούμε μια γεμάτη.
Κι αν είναι με το θέλημα άσπρη του περισσότερα
ανοίξετε την πόρτα σας να πούμε*

ΚΑΛΗΣΠΕΡΑ... ΚΑΙ ΕΙΣ ΕΤΗ ΠΟΛΛΑ

Μαίρη Πριπάκη-Κουντάνη

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΠΡΙΔΑΚΗ

Καθιέρωση βραβείου Γ. Καπριδάκη

Πριν λίγες ημέρες ο Σύλλογος των καθηγητών του 2^{ου} Γενικού Λυκείου Χανίων, ομόφωνα αποφάσισε να καθιερώσει ετήσιο βραβείο στη μνήμη του αξέχαστου μαθητή του Λυκείου Καπριδάκη Γεωργίου.

Ο Γεώργιος Καπριδάκης του Ιωάννη από τους Αρμένους Αποκορώνου, υπήρξε μαθητής του 2^{ου} Λυκείου κατά τα έτη 1991 έως 1994 οπότε και αποφοίτησε με άριστα. Τον ίδιο χρόνο πέρασε μεταξύ των πρώτων στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Δυστυχώς όμως, δευτεροετής φοιτητής της Ιατρικής το καλοκαίρι του 1996 έχασε τη μάχη για τη ζωή παλεύοντας με τα μανιασμένα κύματα στη θαλάσσια περιοχή των Καλυβών Αποκορώνου.

Ο θάνατος του συγκλόνησε συγγενείς, φίλους, συμμαθητές και καθηγητές του. Η θύμησή του εξακολουθεί να προκαλεί θλίψη και πόνο.

Για τους παραπάνω λόγους, ο Σύλλογος Καθηγητών του 2^{ου} Γενικού Λυκείου Χανίων με ομόφωνη απόφασή του, καθιερώνει ετήσιο βραβείο στη μνήμη του άδικα και πρόωρα χαμένου Γεωργίου Καπριδάκη, για να τον προβάλλει ως πρότυπο στους επερχόμενους μαθητές.

Το χρηματικό ποσό του βραβείου ανέρχεται στις 120.000 δρχ. και θα απονέμεται στο μαθητή ή τη μαθήτριά του Λυκείου που θα εισάγεται με τη μεγαλύτερη βαθμολογία σε Ιατρική Σχολή της Χώρας ή σε οποιαδήποτε Σχολή της 1^{ης} δέσμης.

Η απονομή του βραβείου θα γίνεται σε κάποια από τις εορταστικές εκδηλώσεις του σχολείου. Ειδικά φέτος για πρώτη φορά η απονομή έγινε στη διάρκεια της σχολικής γιορτής για την επέτειο της 28^{ης} Οκτωβρίου. Το βραβείο παρέλαβε ο πατέρας της βραβευμένης μαθήτριάς Σοφιάνας Στέφανος.

Στον Γιώργη Καπριδάκη Φοιτητής Ιατρικής

Αητός επέτουμε ψηλά
μα πριν στα ύψη φτάσει
του φύγαν οΑύλα τα φτερά.
Πιάνω μολύβι και χαρτί
μ' αυτό να σου μιλήσω,
Γιώργη μου, άλλη μια φορά
να σ' αποχαιρετήσω.
Δεν θα σου γράψω και
πολλά,
γιατί η καρδιά δε φτάνει,
αυτά που πρέπει να σου πω,
ο νους μου δεν τα βάνει.
Γιατί ελιγδότεψε ο νους,
με το χαμό σου Γιώργη,
που 'φυγε, άδικα πολύ,
η όμορφή σου νιότη.
Δεν το κατάλαβα ποτέ,
που μια στιγμή στην άλλη
να πάρει ο χάρος ύπουλα
τα ειδικά σου κάλλη.
Δώδεκα μήνες πέρασαν
απ' το χαμό σου φως μου.
Με τη δική σου ανάμνηση
περνάει ο καιρός μου,
οι αναμνήσεις σου πολλές,
πάντοτε είναι ομπρός μου.
καλές, γιατί θυμίζουνε
τον Γιώργη τον δικό μου.
Γιώργη μας δεν απόθανες
στα 20 σου χρόνια
σαν τα βουνά τα αθάνατα
θα ζεις για μας αιώνια.

Ο πατέρας σου

ΒΕΓΓΕΡΑ ΑΤΕΛΕΙΩΤΗ

Σαν γέρνει ο ήλιος απαλά,
χαϊδεύοντας ελιές και κυπαρίσσια,
γλυκά χρυσιζουν μάρμαρα, σταυροί
και πλάκες φτωχικές
στο κοιμητήρι του χωριού, στον Αη-Λια.
Το αεράκι ανάλαφρο
τραγουδι μυστηριακό σιγανασαίνει.
Και τις ψυχές ζηπικά απ' το μακάριο ύπνο τους
και τις συνάγει σε μια βεγγέρα ατέλειωτη.
Δεν κλαίνει πια. Και δεν πονούν.
Ξεκούραστες και γελαστές καληπερίζουν η μια
την άλλη.
Οι παππούδες κι οι γιαγιάδες, πατεράδες και
μανάδες,
δάσκαλοι, θείοι και θείες,
νέοι και νέες κι άλλοι κι άλλοι...
όλοι εκεί, λένε και λένε...
Δεν κρυνώνουν. Δεν πεινάνε.
Και δεν μου ζητάνε πια κρύο δροσερό νεράκι
σαν όταν ήμουνα παιδούλα.
Η κουβέντα τους γεμάτη με μια γλύκα από το δειλί
νανουρίζει και κοιμίζει όσους μάγεψαν
και πήραν, αγλάσιμα στη συντροφιά τους
το Μιχάλη και τη Μπέμπα,
το Γιωργάκι και το Φάνη, το Βασίλη,
κι άλλες κι άλλους...
Στη βεγγέρα τους ετούτη
ας μπορούσαν να μ' ακούσουν
να τους πω να μην θελήσουν
άλλες νιες και παλικάρια.
Με δάκρυα καυτά οι μανάδες
και το αίμα της καρδιάς τους
τον ανήφορο ποτίζουν
και μέσα στην οδύνη πνίγουν
το κοιμητήρι του χωριού, τον Αη-Λια.
Που να φτάσουν τα μαντίλια
για τα δάκρυα των μανάδων!

Η Κρήσσα

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Δ. ΜΟΥΝΤΟΚΑΛΑΚΗΣ

Οι Αρμένιοι δεν είναι μόνο ιστορία

Γιός του στρατιωτικού γιατρού Δημητρίου Μουντοκαλάκη απ' τους Αρμένους και της Άννας Βελιδάκη με καταγωγή εκ μητρός (Δοκιμάκη) από τον Τζιτζιφέ, ο καθηγητής Θ. Δ.

Μουντοκαλάκης γεννήθηκε το 1937 στα Χανιά. Περπάτωσε τις γυμνασιακές του σπουδές στο Β' Λύκειο Χανίων το 1954 και το ίδιο έτος εγγράφηκε μετά από εισαγωγικές εξετάσεις στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, από όπου πήρε το πτυχίο του το Νοέμβριο του 1960. Υπηρέτησε στο Στρατό ως οπλίτης γιατρός (προστάτης οικογενείας) απ' τον Ιανουάριο του 1961 μέχρι τον Ιανουάριο του 1962. Απ' τον Μάρτιο του 1962 μέχρι τον Απρίλιο του 1965 ασκήθηκε στην Παθολογία στην Δ' Παθολογική Κλινική του "Ευαγγελισμού" (Διευθυντής Γ. Μερικάς). Τον Αύγουστο του 1965 πήρε τον τίτλο ειδικότητας της Παθολογίας και τον Απρίλιο του 1966 τον τίτλο του διδάκτορα της Ιατρικής Σχολής Αθηνών (θέμα: διαγνωστική αξία της γαλακτικής αφυδρογονάσης των ούρων). Απ' το Μάιο του 1966 μέχρι το Σεπτέμβριο του 1967 εργάστηκε ως επιμελητής στην Παθολογική και Ενδοκρινολογική Κλινική της Πολυκλινικής Αθηνών. Απ' το Νοέμβριο του 1967 μέχρι το Μάιο του 1968 εργάστηκε ως αγροτικός γιατρός στην Αργυρούπολη Ρεθύμνου (εκπλήρωση υποχρέωσης απ' το Νόμο) και απ' το Μάιο του 1968 μέχρι τον Αύγουστο του 1971 ως Διευθυντής της Α' Παθολογικής Κλινικής του Γενικού Νοσοκομείου Χανίων.

Το Νοέμβριο του 1971 άρχισε την Πανεπιστημιακή του σταδιοδρομία ως επιμελητής της Β' Παθολογικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών (Καθηγητής Γ. Μερικάς). Στις 30 Ιουνίου 1975 διορίστηκε υφηγητής της Παθολογίας (θέμα: ρενίνη και πειραματική οξεία νεφρική ανεπάρκεια). Απ' το Νοέμβριο του 1974 μέχρι τον Αύγουστο του 1975 εργάστηκε ερευνητικά στο Centre de Recherches sur l' Hypertension Arterielle του Νοσοκομείου Broussais στο Παρίσι, ως υπότροφος της Γαλλικής Κυβερνήσεως. Το 1977 του απονεμήθηκε ο τίτλος της ειδικότητας της Νεφρολογίας. Τον Αύγουστο του 1979 εργάστηκε ως invited scientist και τον Ιανουάριο του 1983 ως invited professor στο Νεφρολογικό Τμήμα του Royal Victoria Hospital και στο Department of Physiology του McGill University, στο Μόντρεαλ. Το 1989 του αντέθηκε η εντολή διδασκαλίας στο μάθημα της Παθολογίας (εντεταλμένος Υφηγητής) της Β' Παθολογικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών και το 1982 εντάχθηκε στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Τον Ιανουάριο του 1987, το οικείο Εκλεκτορικό Σώμα, σε κοινή συνεδρίαση με τη Γενική Συνέλευση του Τμήματος Ιατρικής του Πανεπιστημίου Αθηνών αποφάσισε παμψηφεί την εξέλιξή του στη βαθμίδα του Αναπληρωτή Καθηγητή. Το Σεπτέμβριο του 1991, μετά από αίτησή του και με απόφαση του Τομέα Παθολογίας μετακινήθηκε στην υπό την διεύθυνση του Καθηγητή κ. Γ. Αραπάκη νεοσύστατη Γ' Παθολογική Κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών (Νοσοκομείο "Σωτηρία") και συνέβαλε στην οργάνωσή της. Τον Σεπτέμβριο του 1993 ανέλαβε την διεύθυνση της Γ' Παθολογικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στις 16-1-95, το οικείο Εκλεκτορικό Σώμα, σε κοινή συνεδρίαση με τη Γενική Συνέλευση του Τμήματος Ιατρικής του Πανεπιστη-

μίου Αθηνών αποφάσισε παμψηφεί την εξέλιξή του στη βαθμίδα του Καθηγητή Παθολογίας.

Από το 1971 διδάσκει το μάθημα της Παθολογίας στους πεμπτοετείς και εκστοετείς φοιτητές της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, ενώ απ' το 1966 συμμετέχει στη μεταπτυχιακή εκπαίδευση των ειδικευομένων στην Παθολογία (και από το 1977, στη Νεφρολογία). Έχει λάβει μέρος σε πολλά διεθνή και Ελληνικά επιστημονικά συνέδρια και έχει πραγματοποιήσει πάνω από 250 δημοσιεύσεις, απ' τις οποίες οι μισές περίπου είναι ξενόγλωσσες, απ' τις δημοσιεύσεις του, οι δύο είναι συγγράμματα ("Διαφορική διάγνωση επί τη βάση των κυρίων κλινικών εκδηλώσεων" 1977 (β' έκδοση 1985) και σε συνεργασία με τον Ο. Μανούσο "Εισαγωγή στην Κλινική Ιατρική", (1978). Είναι co-editor του βιβλίου Prolactin & Prolactinomas (editor G. Tolis, C. Stefanis, T. Mountokalakis, F. Labrie, Raven Press, 1983). Έχει, επίσης, γράψει κεφάλαια σε πολλά Ελληνικά συγγράμματα και έχει επιμεληθεί τη μετάφραση στα ελληνικά της Παθολογίας του Harrison και του Current Diagnosis & Treatment. Έχει συμμετάσχει σε επιτροπές για την οργάνωση της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης (1978-1979) και του συστήματος περιθάλψεως και μεταπτυχιακής ιατρικής εκπαίδευσως (1978-1980). Το 1986 ορίστηκε μέλος και το 1990 Πρόεδρος της Επιτροπής Εξετάσεων για την απόκτηση του τίτλου της ειδικότητας της Νεφρολογίας, από το 1988 έχει την ευθύνη της διδασκαλίας του υποχρεωτικού κατ' επιλογήν μαθήματος της Νεφρολογίας. Το 1992 ως υπεύθυνος του Προγράμματος STRIDE HELLAS-7 της ΕΟΚ οργάνωσε το Κέντρο Υπέρτασης και σχετιζομένων με αυτή νοσημάτων, που εγκαταστάθηκε στο χώρο της Γ' Πανεπιστημιακής Παθολογικής Κλινικής.

☞ συνέχεια από τη σελίδα 1

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

1) Ο κύριος **Εμμανουήλ Ιωάννου Τερεζάκης** και τα παιδιά του, προσέφεραν το ποσόν των (100.000 δρχ.) για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου εις μνήμη της συζύγου και μητέρας, **Δέσποινας Εμμ. Τερεζάκη**.
2) Τα αδέρφια **Ιωάννης και Εμμανουήλ Προεστάκης** προσέφεραν το ποσόν των (50.000 δρχ.) για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου εις μνήμη της μητέρας των **Μαρίας Προεστάκη**.
Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο Αρμενίων ευχαριστεί θερμά τους ως άνω δωρητές
Για το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος, Παπα-Μανώλης Νικολακάκης

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΡΥΔΙ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ

1) Η οικογένεια του κυρίου **Χαράλαμπος Μπουρνάζου** προσέφερε το ποσόν των (50.000 δρχ.) για τις ανάγκες της Ιεράς Μονής Αγίου Γεωργίου Καρύδι Αποκορώνου, εις μνήμη της αδελφής των **Άννας Παπαμαρκάκη**.
2) Η οικογένεια του κυρίου **Ευαγγέλου Αναστασάκη** προσέφερε το ποσόν των (20.000 δρχ.) για τις ανάγκες της Ιεράς Μονής Αγίου Γεωργίου Καρύδι Αποκορώνου εις μνήμη της **Άννας Παπαμαρκάκη**.

Τα ταξιδιάρικα πουλιά

Στα ταξιδιάρικα πουλιά μια χάρη θα ζητήσω μαζί τους να με πάρουνε αλλού φωλιά να κτίσω

Εκεί που αέρας δεν φυσά κι η θάλασσα τελειώνει θα τη ξορίσω τη καρδιά να πάει να ζήσει μόνη

Κάθε χειμώνα τα πουλιά αλλάζουνε τον τόπο μα δεν ξεχνούνε τη φωλιά που κτίσανε με κόπο

Ανδρέας Σταματάκης

Εδά κι εδά με τσι Ραμούντες, Ατλαντίδες, Αμφιμαλίες και τσ' αποδέλοιτες ευφύνες κι ευρεσιτεχνίες των πασάδω μας. Που θα τσι διαβάζουμε κι ετούτες, για να διασκεδάσουμε τα γγονάκια μας, τ' αρμενιανάκια μας, βέβαια, και τα παιδογγονάκια τους, αρμενιανάκια κι εκείνα εις τους αιώνας, και εις τους αιώνας των αιώνων, όπου θα ζούμε, και θα σπέρνομε κοπέλια, οι αρμενιανοί.

Ετέλειωσα, αναγνώστη μου μερωντικέ. Και, πρι σ' αποχαιρετήσω, θα σου θυμίσω μια κουβέντα που την έλεγε ο φίλος και συμπολεμιστής, "με πέννα και με πάλα", του **Κ. Κριτοβουλίδη**, ο **Εμμανουήλ Αντωνιάδης**, και την έγραψε μάλιστα και στη σπουδαία εφημερίδα του, την "Αθηνά", το 1837, πως κάποιοι "μαθαίνουν ξυριστική στις κεφαλές μας"... Καλήν αντάμωση, το λοιπόν, τον άλλο χρόνο, με το καλό να ξανασιμίζομε. Και λάβε για χαιρετισμό, ένα μαντιναδάκι να το τραγουδείς εις τσι κουμανταδόρους μας:

Λόπις θαρρείς πως είμ' εγώ αμάδα να με παίζεις, τζιμπούκι να μ' αναβαστάς και να με περιπαίζεις;

Η **ελευθερόπολις** κι ένας καλαμαράς τση, **Χαράλαμπος Ελευθεροπολίτης**

Από πού προέρχεται η ονομασία Αρμένιοι του χωριού μας

Αναζητώντας την ετυμολογία και τις ρίζες της ονομασίας **Αρμένιοι** του χωριού μας, οδηγούμαστε, σύμφωνα με την επικρατούσα άποψη των ερευνητών, στο 961 μ. Χ., και στην εκστρατεία του Νικηφόρου Φωκά στην Κρήτη. Στις ιστορικές πηγές, επίσης, συναντάμε και το οικογενειακό όνομα **Αρμένης**, στα Χανιά και στο Ηράκλειο, καθώς και μεταγενέστερους εποίκισμους Αρμενίων στην Κρήτη κατά την περίοδο της Ενετοκρατίας.

Στα κείμενα αυτής της περιόδου απαντάται επανειλημμένα το όνομα του χωριού μας, στο οποίο τα κατοπινά χρόνια της Τουρκοκρατίας και της Επανάστασης του 1821 δίνονται άλλες ονομασίες.

Ας τα δούμε όμως όλ' αυτά πιο συγκεκριμένα.

1. Η ΑΡΑΒΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ (828 - 961 μ. Χ.)

ΚΑΙ Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΝΙΚΗΦΟΡΟ ΦΩΚΑ

Η Κρήτη — το νησί που κατά την έκφραση του Αβού Χαφς Ομάρ, αρχηγού των Αράβων επιδρομέων, τον 9^ο μ. Χ. αιώνα, “στη γη του την ηδονική ρέει μέλι και γάλα” — βρίσκεται από το 828 μ. Χ. και ενάμιση περίπου αιώνα, υπό την κατοχή των Αράβων, των **Σαρακηνών** όπως μας είναι γνωστοί (απ' αυτούς προέρχεται και η τοπωνυμία **Σαρακηνές** πάνω από τον **Χαρακιά** στα σύνορα Αρμένων - Καλυβών).

Η αραβική κατοχή της Κρήτης αποτελεί, εκτός των άλλων, συνεχή απειλή για τη ναυσιπλοΐα στην Ανατολική Μεσόγειο και το Αιγαίο και μεγάλο πρόβλημα για τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, η οποία, μετά από επανειλημμένες εκστρατείες, κατορθώνει, επιτέλους, το 961 να ανακτήσει το νησί.

Η ανάκτηση αυτή, που θεωρείται γεγονός μεγάλης ιστορικής σημασίας για την Αυτοκρατορία, την Ορθοδοξία και την κρητική Ιστορία, επιτυγχάνεται μετά από καλά οργανωμένη προετοιμασία, με στρατιωτικές δυνάμεις πρωτοφανείς για ναυτική εκστρατεία της εποχής. Επικεφαλής τους είναι ο Νικηφόρος Φωκάς, ένας από τους καλύτερους στρατηγούς του Βυζαντίου και κατοπινός Αυτοκράτορας ο οποίος στις δεκάδες χιλιάδες στρατιώτες του περιλαμβάνει και εμπειροπόλεμους Αρμένιους μαχητές. Πολλοί από τους Αρμένιους αυτούς, οι οποίοι ήταν, φυσικά, Ορθόδοξοι Χριστιανοί θα παραμείνουν στο νησί, συντελώντας και αυτοί στην προσπάθεια των Βυζαντινών για εποίκισμο της ελευθερωμένης Κρήτης με χριστιανικό πληθυσμό, προκειμένου να ενισχυθεί το χριστιανικό στοιχείο, το οποίο είχε περσεί σοβαρή δοκιμασία κατά τη διάρκεια της μακράς μωαμεθανικής κατοχής.¹

Ο Νικηφόρος Φωκάς στην προσπάθειά του να αναζωογονήσει το χριστιανικό στοιχείο, αλλά και να κατηχήσει στο χριστιανισμό όσους από τους Αρα-

βες διεσώθησαν από τις σφαγές και παρέμειναν στη Κρήτη, έχει μαζί του δύο εξέχουσες μορφές της Ορθοδοξίας: τον Άγιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη και τον Νίκωνα τον Μετανοείτε.

Στους στρατιώτες του Ν. Φωκά οι οποίοι παρέμειναν στο νησί παρεχωρήθησαν σημαντικές εκτάσεις εύφορης κρητικής γης.

2. ΕΠΟΙΚΙΣΜΟΙ ΑΡΜΕΝΙΩΝ ΕΠΙ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΦΩΚΑ

Το όνομα **Αρμένιοι** λοιπόν του χωριού μας οφείλεται, κατά την κρατούσα άποψη ιστορικών και λοιπών ερευνητών, στους Αρμένιους πολεμιστές των απελευθερωτικών στρατευμάτων του Ν. Φωκά που εγκαταστάθηκαν στην περιοχή του χωριού το 961. Στους εποίκισμους των Αρμενίων αυτών επί Νικηφόρου Φωκά αποδίδονται τα πολλά και διάσπαρτα, σε όλη την Κρήτη, σχετικά τοπωνύμια:

Αρμένιο Αποκορόνου, Αρμένιο Ρεθύμνου και ο Αρμενόκαμπος τους, Αρμένιο Σητείας, Αρμενοχωριό Κισσάμου, Αρμενόκαμπος Σκλαβοπούλας Σελίνου, Αρμενόπετρα Βιάννου, Αρμενοκαστέλλι ή Αρμενοκαστέλλα Ρεθύμνου, Αρμενιανά Αμαρίου, Αρμανώγια (από το Αρμενανώγια) Μονοφατισίου.

3. ΚΑΙ ΜΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΑΡΜΕΝΗ ΤΟΥ 961 μ. Χ.

Ο αναγνώστης όμως πρέπει να έχει υπ' όψιν του ότι ο Νικηφόρος Φωκάς έφερε μαζί του και εγκατέστησε στην Κρήτη, μεταξύ των άλλων αριστοκρατικών οικογενειών της Κωνσταντινούπολης, και την **οικογένεια Αρμένη**.²

Το οικογενειακό αυτό όνομα **Αρμένης**, το οποίο συναντάμε στις ιστορικές πηγές της περιόδου της Ενετοκρατίας — όπως θα δούμε στο επόμενο φύλλο —, προσδίδει μια άλλη διάσταση στο θέμα, και απαιτείται ειδικότερη έρευνα και μελέτη γι' αυτό.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΠΟΥΡΝΑΖΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ: 1. Ο σύγχρονος του Νικηφόρου Φωκά Βυζαντινός ιστορικός Λέων ο Διάκονος γράφει ότι ο Φωκάς “την νήσον εξημερώσας Αρμενίων τε και Ρωμαίων και συγκλύδων φατρίας ενοικησάμενος”. 2. Την πληροφορία μας δίνει ο Ενετός Flam. Cornelius στο έργο του *Creta Sacra* (Ιερά Κρήτη), Βενετία 1755.

Η ΡΟΥΓΟΠΟΡΤΑ

Ο **ΥΣΤΕΡΟΣ** υπενθυμίζει σ' όσους κάνουνε την αμπασάδα να τονε παρακολουθούνε, πως η πολιορκιασμένη **ρουγόπορτα** σε κάθε τσι άνοιγμα θα αποκαλύβει τα αναστορέματα, που είναι χωσμένα πίσω τση, από το πιο παλιά μέχρι και το πιο όψιμα. Θα ανασέρνει από την μνήμη πολλές θύμισες, πότες χούμει - γλυκίες, γλυκόπικρες άηλιτε και καμιά φορά δυστυχώς, θύμισες σφάκα - ροζογάφι. Μια τέθια πρόσφατη και ολόηρικη θύμιση εμφανέρωσε η **ρουγόπορτα** την προηγούμενη φορά που άνοιξε.

Ετούτνηε τη φορά; ...

Ο ένας πόδας επάθιε στην αυλή ενώ ο άλλος δεν είχε ακόμη αποχωριστεί το κατώφιλο. Τα κοντεμιριά ρυθμικά μα βαριοστημένα εσέρνανε ακόμη τσ' αυλιακές τωνε, σαν τα βούγια στο ζυγό που αποκαμωμένα από τη κούραση σέρνουνε τση τελευταίες αθετρές.

Επηρεασμένο το βλέμμα, περιδιαβαίνει με ναυελικό ρυθμό τον αυλόγυρο από τη χοντρολιά, που ακουμπίζει στ' αριστερό μπεντένι, ής και του γκίζει για να μην πέσει, μέχρι το μισοβουησιόμένο πατητήρι. Για ελάχιστα ήεφτά τσ' ώρας σταματά στη μπουτσούνάρα. Ακούεται φασαρία, χαρούμενα μουρμουριστά τραγούδια, κάτι σα γέλια. Θα' ναι από τα κοπέλια που πατούνε τα σταφύλια, σκέφθηκες. Περιμένεις να δεις το μούστο να τρέχει ... και να μια μεγάλη ξανθιά, θα' ήγια κατακίτηνη σταγόνα μούστου, προβάλλει στην άκρα τση μπουτσούνάρας. Σαν από ήθηαργο ξυπνάς σα διαπιστώνεις πως η κατάξανθη σταγόνα δεν είναι μούστος παρά η κοκκινο-κίτρινη κεφάλα νιους κοκκινομούμπουρα που πορίζει από τη κατοικιά ντου. Πέντε - έξε άηλι όμοιοί ντου, φέρνουνε βόητες γύρου-γύρου και σε ακτίνα ήλιότερη από μέτρο, περιμένοντας να πάρουνε σειρά για προσαγωγή και είσοδο στη μπουμπουριά. Αν' αυτό το μικρό ενσέριο συνωστισμό και το βουητό που ακολουθεί, βγαίνει ούλη κεννήνα η φασαρία που θάριε κιανεί πως είναι από τσι μικρούς πατιστάδες.

Μόλις συνέρχεται από αυτή τη νοσταλγική παραπλήνση, αφήνεις τη μαθιά σου να περιδιαβεί και να εξερευνησει τον αποδέλοπο αυλόγυρο μέχρι τη δίφορη σιακιά. Μια τοιμεντένια φαρδέ και πολλή μεγάλη πεζούλια που απήνεται κυκλικά σαν το τόξο προς τα δυτικά και από το πατητήρι μέχρι τη σιακιά, χωρίζει την αυλή από τον κήπο. Μόνο ελάχιστα βήματα έχεις κάμει στην αυλή και τα πόδια σου καρφώνουνε απότομα χάμες. Αδόηευτος και αποσβηλωμένος απομένεις καθώς και η πεζούλια στραφραίνεις. Δε κουνεί, ήμτε μαθιού σου το νινί. Σα το σβούρο με τη σταβάνουπροκα, που

μετά τη φουρνιστή σβουρέ εθίωσε, ίδια ετσά και συ αποθιθώνεσαι. Όπως ο άλλος σβούρος με τη σουβηλήρη, τρυπά και σκίζει τ' άτυχο σβουράκι που τ' απάντηξε στο τζίζι, μετά από τη κομπανιστή σβουρέ, ετσά κι σκέψη σου τρυπά το τόπο (πεζούλια) και το χρόνο φέρνοντάς σε, ιανάηογα και με την ηλικία σου) τριάντα, σαράντα και πενήντα χρόνους οπίσω.

Πίσω σε μια εποχή, που η ήλη σου γη η μάνα σου δεν άφνηε κρηγιά για κρηγιά, που τελείωνε ο προορισμός τση, χωρίς να τνηε αξιοποιήσει. Από σαρδελοκούτι μέχρι τρυπημένο γαζοντενεκέ και από κουτσοαφτισμένο ηηλοσικαίκο μέχρι ραϊσμένη ήσaina. Ως και δυο κουτσοκερισμένες στρατιωτικές καρβάνες καθώς και μια σκουριασμένη κανίστρα από γερμανικό τζην, ήάφυρα αυτά που στη σαρήνητη ση τωνε απάνω, επαρηπάσανε οι Γερμανοί οντενέ ξεκουμιστήκανε, ως και αυτά τα γερμανικά μπερεκέθια αξιοποιηθήκανε. Αυτό ούηια τα ντενεκεδοτσικαηα, ξεζεβήωθήκανε, πασαλειφτήκανε με πίσσα γη ασπρόχωμα, ασπριστήκανε απόψω με ασβέστο. Στη συνέχεια γεμιστήκανε με χάμα και κοπρά κι απόεις ήήρανε τη θέση τωνε απάνω στη πεζούλια για να φυτευτούνε με βασιφικούς, μυρωδάτα πούηουδα και καήηωπιστικές πρσαινάδες.

Ένα ηηάτυ χαμόγελο σ' ένα πρόσωπο που ήαμκοκοπά από ευτυχία καθώς αντανακλή των αγαήηιαση από ψυχής σου, είναι το αποτέλεσμα ούηων αυτών τών αναστορεμάτων.

Ένα πολλό στενό, μόλις που διαγράφεται στα χείλια σου, γλυκόπικρο χαμόγελο είναι αυτό που σ' απομένει με το αντιγάερα σου στο επαέ και εδά. Κάτι ξεβερουηισαμένο από τσι ραβδές του χρόνου γαζοντενεκέδες, με σωηικά χυμένα πάνω στην επίσης κουρεθιασμένη πεζούλια, σε αντιαέρνουν στη πραγματικότητα.

Κάμποσα μέτρα πιο πέρα και κοντά στο ήηλο το μπεντένι, το δεξί, μια πανύψηλη και πανέμορφη μουνριά, απήώνει χουβαρταήηδικα τον ήακο τση από το κήπο μέχρι τη μέση τσ' αυλής και από τη σιακιά μέχρι τη ρούγα δέω από τη ρουγόπορτα. Μια ρουγόπορτα που ...

**Σαραβαθιασμένη καθώς είναι και παλιά
τα δυο τσι τα μπεντένια την αναβαστούνε
μοιάζει με τη σκυφτή και ορμασμένη γη
τα δυο τση τα κοπέλια να τνηε βαστούνε.**

Ο ΥΣΤΕΡΟΣ

Έγραψαν στην Ελευθερόπολη

ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΓΟΥΡΑΚΗ – ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ “ΠΑΓΚΡΗΤΙΟΥ ΕΝΩΣΕΩΣ” ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΒΑΣΗΣ

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΙΝΑΙ ΣΚΑΝΗΡΗ ΠΛΕΟΝ...

Το κοινό αίσθημα των Κρητών ικανοποιήθηκε απόλυτα από την επίσημη πλέον θέση που πήρε το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας και προσωπικά ο Υπουργός κ. Σταύρος Σουμάκης για το θέμα των εισιτηρίων (ναύλων) των ναυτιλιακών εταιρειών της Κρήτης, που μονοπωλιακά εκμεταλλεύονται τις γραμμές της Μεγαλονήσου. Κοντά στις τόσες φωνές διαμαρτυρίας που ολόκληρο το χρόνο ακούγονταν μετά τη πρωτοβουλία της “Παγκρητίου Ενώσεως” για τη μείωση των ναύλων (βουλευτές, όλα τα σωματεία, ο Πρόεδρος της Βουλής, απλός κόσμος κ.α.) τώρα προσετέθη και η επίσημη φωνή του πλέον αρμόδιου, του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας. Η πραγματικότητα έγινε σκληρή για τις ναυτιλιακές εταιρείες (κυρίως τις “Μινωϊκές” και την ANEK) αφού θα πρέπει να αποφασίσουν άμεσα αυτό που τόσα χρόνια ήταν αίτημα ΟΛΩΝ των Κρητών της Αττικής, τη ΜΕΙΩΣΗ-ΕΚΠΤΩΣΗ των πανάκριβων εισιτηρίων τα οποία διαμόρφωσαν με τη δική τους λογική, προκειμένου να έχουν ΥΠΕΡΚΕΡΑΗ από τις γραμμές αυτές, αδιαφορώντας αν η σύσταση και ίδρυσή τους ως εταιρείες “λαϊκής βάσης” πριν από 30 χρόνια είχε άλλους σκοπούς, να υπηρετήσουν δηλαδή και να εξυπηρετήσουν το λαό της Κρήτης.

Ήρθε λοιπόν η ώρα για τις ναυτιλιακές εταιρείες να δουν τη πραγματικότητα κατάματα και να υλοποιήσουν όσα υποσχέθηκαν στη συνάντησή που είχαν στις 29 Σεπτεμβρίου, με τον Υπουργό κ. Σουμάκη.

Η παράλογη στάση τους, στο δίκαιο και ηθικό αίτημα των Κρητών της Αττικής, η προκλητική συμπεριφορά των διευθυντών η οποία έφθασε ακόμη και σε ακραία σημεία και η προσπάθεια ηθικής εξόντωσης (θέμα που με αφορά και προσωπικά) όσων είχαν την πρωτοβουλία της δημοσιοποίησης ενός θέματος που χρόνια προβληματίζε ολόκληρο το λαό της Κρήτης, πιστεύω ότι φθάνει σε ένα τέλος. Οι αιτήσεις των ιδιωτών εφοπλιστών για νέες “άδειες σκοπιμότητας” (για τις οποίες έχουμε πολλές επιφυλάξεις) στις γραμμές της Κρήτης, δημιούργησε μια νέα πραγματικότητα. Το φάσμα του ανταγωνισμού πανικόβαλε τους διευθύνοντες τις εταιρείες “λαϊκής βάσης” και η θέση του Υπουργείου ευθυγραμμίστηκε με όσα ΟΛΑ τα σωματεία Κρητών του λεκανοπεδίου Αττικής και η “Παγκρητίου Ενώσεως” υποστήριξαν. Δηλαδή αναγνώρισε το Υπουργείο την αναγκαιότητα ΑΜΕΣΗΣ εφαρμογής των “εμπορικών εκπτώσεων και των οικογενειακών”.

Πρέπει όμως η δέσμευσή αυτή των ναυτιλιακών εταιρειών να γίνει πράξη αμέσως, να έρθουν σε επικοινωνία με την “Επιτροπή Αγώνα των κρητικών σωματείων” που συνεστήθη με πρωτοβουλία της “Παγκρητίου Ενώσεως” και όλων των σωματείων της Αττικής υπό την Προεδρία του παπα-Μανώλη Σχοινιστάκη, προκειμένου να καταλήξουν σε συγκεκριμένες προτάσεις για τη ΜΕΙΩΣΗ-ΕΚΠΤΩΣΗ που θέτει ως προϋπόθεση το Υπουργείο. Οχι βέβαια με ημίμετρα και σκόπιμες καθυστερήσεις ή άλλες ενέργειες που θα μετέθεταν το πρόβλημα... Προσωπικά αισθάνομαι απόλυτα ικανοποιημένος αφού το δίκαιο αίτημα των

Κρητών οι οποίοι βρίσκονται σε μια “ιδιότυπη ομηρία” στην Αττική λόγω των υψηλών ναύλων, διαφαίνεται πως θα έχει θετική κατάληξη και θ βρει τη λύση του με τις εξής όμως προϋποθέσεις:

Πρώτον να δρομολογηθούν από τις “Μινωϊκές και την ANEK στις γραμμές της Κρήτης τα πιο σύγχρονα και ασφαλή τους πλοία, αυτά που για τους γνωστούς λόγους του ανταγωνισμού βρίσκονται μέχρι σήμερα στις γραμμές της Ιταλίας και όσα κατασκευαζόμενα προορίζονται μόνο για την Ιταλία! (“ανανέωση και εκσυγχρονισμό, αναφέρει ρητά το Υπουργείο.

Δεύτερο και σημαντικότερο να προσαρμοστούν οι ναύλοι (επιβατών, οχημάτων και φορτηγών) σε λογικά ανεκτά επίπεδα, με την ΑΜΕΣΗ παροχή των “εμπορικών εκπτώσεων και οικογενειακών ναύλων”.

Η πρωτοβουλία της “Παγκρητίου Ενώσεως” και η ενότητα με την οποία εκφράστηκαν ΟΛΑ τα Σωματεία της Αττικής στο μεγάλο θέμα του κόστους μεταφοράς, φαίνεται να βρίσκει τη λύση που θα ικανοποιεί τις προσδοκίες και το δίκαιο αγώνα που πραγματοποιήσαν και θα εξακολουθήσουν με την “Επιτροπή Αγώνα των Κρητικών Σωματείων Αττικής” μέχρις ότου υπάρξει ικανοποιητική λύση.

Γιώργος Σγουράκης
Πρόεδρος “Παγκρητίου Ενώσεως”

Προς
την Εφημερίδα “ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΣ”
Σουλίου 124, 173 42 Άγιος Δημήτριος

Αθήνα Οκτώβριος 1997

Αγαπητό μου φίλο

Με περίσσιο ενδιαφέρον διαβάζω την εφημερίδα σας, που συμβάλλει ασφαλώς στη διατήρηση της λαϊκής μας παράδοσης και στη διάσωση της πατρικής μας κληρονομιάς. Θα ‘θελα όμως να επισημάνω ότι τα έντυπα αυτά που εκδίδουν οι πολιτιστικοί σύλλογοι, χρησιμοποιούνται και σαν εργαλεία επικοινωνίας των συγχωριανών των. Πρέπει λοιπόν να διατηρηθεί η πολυφωνία αυτή και δεν θα συμφωνήσω με την πρόταση του αγαπητού μου φίλου κ. Νικ. Καντεράκη για έκδοση “Ενιαίου Αποκορωνιώτικου εντύπου”. Τέτοια έντυπο υπάρχει ήδη είναι η “Φωνή του Αποκορώνου” και νομίζω πως επάξια μας εκπροσωπεί όλους. Με πατριωτικούς χαιρετισμούς και εκτίμησή

Ελ. Χριστουλάκης
Πρόεδρος Συλλόγου Νιπιανών Αττικής

☞ συνέχεια από τη σελίδα 5

μενα μετά των συνδαιτυμόνων, αποτελούσι την ευμελότεραν μουσικήν μπά-νταν, ην ο αιωνόβιος Πλάτανος λες ότι φιλοξενεί προς τούτο εις τας πρασί-νους υψηλάς πενηθαυσάς τας μεταξύ των πελωρίων κλάδων του σχηματιζο-μένας. Ο τέτιξ ο εις παν άλλο μέρος οχληρός δια το μονότονον και ξηρόν της φωνής του, εκεί χρησιμεύει ως φωνή μικράς Μπασαβιόλας δια να κρατή τον ρυθμόν και το μπάσο των αηδόνων.

Και δεν είναι μόνον ο Πλάτανος του Μπουρνάζου, το μόνον τοπίον εξόχου φυσικής καλλονής και ρομάντζας εις τους απεράντους κήπους των Αρμένων, είναι και άλλα πολλά πλείστα τα οποία συν το χρόνο θα αναδείξη η ανάγκη και η αμαξίτη συγκοινωνία ήτις ως άλλος ποταμός θα εκχίνη τους επισκέπτας εκ των πόλεων και τα οποία θα καλλωπίση βαθμηδόν το χρήμα όπερ θα σκορπιέ-ται καθ’ όλον το θέρος εκεί.

Εννοείται ότι τα σκήπτρα πάντοτε και νυν και εν τω μέλλοντι όλων των εν Αρμένους και Κρήτη τοπειών θα κατέχη ο υπερήφανος Πλάτανος του Μπουρνάζου.

Ολίγον παρεκεί του Μεγάλου Πλατάνου, άλλαι πηγαί σχηματίζουσιν άλλον ποταμόν. Οι δύο ούτοι διδύμοι ποταμοί αρδεύουσιν όλον το επίμηκες λεκανο-πέδιον μέχρι της θαλάσσης, εντός του οποίου οι κάτοικοι Αρμένων και Καλυ-βών καλλιεργούσι κήπους οπωροφόρων δένδρων, αλλά προπάντων λαχανικά. Με τα λαχανικά του λεκανοπεδίου τούτου τροφοδοτείται ο Αποκόρωνας και τα Σφακιά ως και το πλείστον της πόλεως Χανίων. Ολοι αυται αι μεγάλοι πο-σότητες των λαχανικών μεταφέρονται καθ’ εκάστην εις Χανιά δια φορτηγών ζώων, διότι το κάρρον δεν έχει ακόμη μέχρις εκεί επεκτείνει την ευεργετικήν

δράσιν του ελλείψει ενός τεμαχίου οδού 3 χιλιομέτρων!!

Και δεν είναι μόνον ότι τα ύδατα των δύο εκείθεν εκκινούντων ποταμών καθι-στάνιν εύφορον και πλουσίαν την γην του κάμπου των Αρμένων, αλλ’ έχουσι δημιουργήσει εις τους κατοίκους και εν άλλο εξαιρετικόν προνόμιον κινητή-ριον δύναμιν προς βιομηχανίαν. Την εκ της πτώσεως των υδάτων κινητήριον ταύτην δύναμιν οι κάτοικοι έχουν εκμεταλλευθή μέχρι τούδε εις την κατα-σκευην υδρομύλων δια την άλεσιν σιτηρών. Και έχουν κατασκευασθή τρία ή τέσσαρα τοιαύτα βιομηχανικά καταστήματα δια την εγχώριον αλευροποιίαν. Ο μεγαλύτερος των αλευρομύλων τούτων είναι ο εις Καλύβες ιδρυμένος. Τα ατελή ταύτα βιομηχανικά καταστήματα παρέχουσιν αληθείς και μεγάλας ευερ-γεσίας εις τους κατοίκους του νομού Σφακίων.

Ως εκ της θέσεως ην κατέχουν οι Αρμένιοι, πάντοτε από παλαιωτάτων χρόνων έπαξαν σπουδαίον ρόλον και ίδια κατά τας τελευταίας επαναστάσεις, όπου συνήφθησαν σπουδαίοι μάχη μεταξύ Τούρκων και Ελλήνων. Κατά το πλεί-στον το χωρίον τούτο κατείχετο υπό των Ελλήνων οσάκις η επανάστασις εχρό-νιζε. Πολλάκις εχρησίμευσεν ως έδρα Επαναστατικών Συνελεύσεων ή και Στρα-ταρχείων Αρχηγών Αποκορωνιωτών.

Η τελευταία επανάστασις του 1896 υπήρξε καταστρεπτικωτάτη δια τας εις τους Αρμένους Τουρκικάς περιουσίας, ων αι μεν οικία ανεσκάφησαν εκ θεμε-λίων, τα δένδρα δε κατεκόπησαν μέχρις ενός εις αντεκδίκησιν παρομοίων κα-ταστροφών των Χριστιανικών περιουσιών κατά τα 1866 και 1878 υπό των Τούρ-κων. Αι καταστροφαι αύται επέδρασαν μεγάλως εις την οικονομικήν κατά-σταν των κατοίκων του χωρίου τούτου, οίτινες άλλως θα ήσαν ως εκ της γονι-μότητος του εδάφους οι πλουσιώτεροι του νομού Σφακίων.

ΧΩΡΙΟ ΑΡΜΕΝΟΙ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ

«... Στους Αρμένους, το δροσόβλουστο αυτό χωριό του Αποκόρωνα, έγινε σεμνή εκδήλωση, για να τιμηθούν οι ηρωικοί αγώνες κατά την επαναστατική δραστηριότητα του 1897, με ιδιαίτερη έμφαση στο πρόσωπο του τοπικού ήρωα Ανέστη Αναστασιάδη, ο οποίος έπεσε στο Ακρωτήρι. Μετά την εκδήλωση προσφέρθηκε γεύμα και πλούσια φιλοξενία σ' όλους τους παρευρισκόμενους.

Χαρακτηριστικό και άξιο τιμής για το ήθος των ανθρώπων του χωριού είναι το γεγονός ότι το γεύμα αποτελείτο εξ ολοκλήρου από νησίσιμα φαγητά, μιας και συνέπεσε με τη νηστεία του Δεκαπενταγούστου...»

Από τη «**Μαρτυρία**», διμηνιαίο περιοδικό της Ιεράς Μητροπόλεως Κυδωνίας και Αποκορώνου, τεύχος 189

Πλήθος αντιδράσεων για την κατάργηση του ΟΑΔΥΚ

Πλήθος φορέων του Νομού μας, Δημοτικά, Κοινοτικά Συμβούλια, Συνεταιριστικές οργανώσεις, Νομαρχιακές Επιτροπές των κομμάτων, Σύλλογοι Επιμελητήρια κλπ, διαμαρτύρονται για την κατάργηση του ΟΑΔΥΚ, μέσω της τροποποίησης του θεσμικού του πλαισίου. Όπως είναι γνωστό με απόφαση της Κυβέρνησης ο ΟΑΔΥΚ, παύει να λειτουργεί, αφού το Δημόσιο αποσύρει την συμμετοχή του από τον οργανισμό και φυσικά τις επιχορηγήσεις.

Το αντιλοιστάσιο του ΟΑΔΥΚ, στους Αρμένους.

Νέο Δ.Σ. ΤΟΕΒ Δυτικού Αποκόρωνα.

Αρχαιρεσίες έγιναν στις 5 Νοεμβρίου για την εκλογή Διοικητικού Συμβουλίου του Τοπικού Οργανισμού Εγγείων Βελτιώσεων Δυτικού, Αποκόρωνα που περιλαμβάνει τις Κοινότητες Αρμένων, Γαβαθοχωρίου, Πλάκας, Καψιδών, Ν. Χωριού, Μαχαιρών και Στύλου. Το Δ.Σ. που εκλέχτηκε συγκροτήθηκε στις 12 Νοεμβρίου ως εξής: Πρόεδρος Σπανουδάκης Ιωάννης, Αντιπρόεδρος Αννιτσάκης Σταμάτης, Γραμματέας Βλαχάκης Πέτρος, Τομίας Καβρουλάκης Βαγγέλης, μέλη Παπαντωνάκης Αντώνης, Προεστάκης Κωνσταντίνος, Παπαδάκης Εμμανουήλ.

Ενίσχυσαν οικονομικά την εφημερίδα μας

Ανώνυμος	5.000
Σταματάκης Ανδρέας	10.000
Ανδρουλάκης Νικόλαος	8.000
Αναστασάκης Ευάγγελος	5.000
Προεστάκη - Λιονουδάκη Βάσω	5.000
Τερεζάκη Δέσποινα στη μνήμη του συζύγου της Μιχαήλ	20.000

Επίσης η εφημερίδα μας με τη φροντίδα του χωριανού μας βουλευτή Μιχελογιάννη Σήφη, και τη βοήθεια των συνεργατών του στο γραφείο της Αθήνας, επιχορηγήθηκε με απόφαση του Υπουργού Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, κ. Δ. Ρέππα με το ποσό των 96.400 δραχμών. Τους ευχαριστούμε όλους. Τα έξοδα για την έκδοση του δού φύλλου ήταν 117.060 δραχμές.

ΟΙ ΠΑΛΙΟΙ ΛΟΓΟΙ ΔΕΝ ΠΑΡΑΡΧΟΥΝΤΑΙ

-Χαρά στα γένηνα τα στεγνά, τα Φώτα κιονισμένα και το Λαμπρά βρεχούμενα, θ'άχει καλά σπαρμένα.
- Δεκέμβρης κι αν δεν έσπειρες λίγο στάρι θα κόμεις.

Πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα εκδήλωση για την προσφορά των σχολείων του Αποκόρωνα

Εκδήλωση για να τιμηθεί η προσφορά όλων των σχολείων της επαρχίας Αποκόρωνου, πραγματοποιήθηκε στις 23 Νοεμβρίου σε κρητικό κέντρο της Αθήνας από την Ομοσπονδία Συλλόγων Αποκορώνου. Κατά την εκδήλωση τιμήθηκαν μερικοί καταξιωμένοι με τις πράξεις τους Αποκορωνιώτες και στα πρόσωπά τους όλοι όσοι φοίτησαν στο Γυμνάσιο Βάμου. Στην εκδήλωση που σημείωσε μεγάλη επιτυχία παρευρέθηκαν βουλευτές, νομαρχιακοί σύμβουλοι, εκπρόσωποι πολιτιστικών συλλόγων, και πολλοί Αποκορωνιώτες. Την κεντρική ομιλία έκανε ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Γιάννης Λεντάρης, ο οποίος αφού αναφέρθηκε στο κλίμα της εποχής, ανέφερε μερικούς από τους γυμνασιάρχες που υπηρέτησαν στο Γυμνάσιο Βάμου από το 1923 και μετά. Ανάμεσα σ' αυτούς ήταν και οι : Στεφ. Μυλωνάκης, Αντων. Αρχοντάκης, Κατσούλης, Κακαβελάκης, Χατζηδάκης, Γιάννης Κλωνάρης, Χρ. Συννεφάκης, Αλ. Περράκης, και Παπά Σταύρος Σαλεβουράκης.

Οι τιμηθέντες κατά την εκδήλωση είναι: Μανώλης Ανδριανάκης, τ. Δικηγόρος (Λιτσάρδα), Δημήτρης Τσιγκουνάκης, τ. Γυμνασιάρχης (Αρμένιοι), Μιχάλης Καρβουνάκης, τ. Γεν. Αστυνομικός Διευθυντής (Σαμωνιάς), Γιάννης Τζομπανάκης, τ. Γεν. Επιθεωρητής Σωματικής Αγωγής (Καλιβέες), Μανούσος Κουρομιχελάκης, τ. Γεν. Διευθυντής Υπ. Εσωτερικών, (Νίππος), Γεώργιος Χαβρεδάκης Δημοσιογράφος (Παϊδοχώρι), Χριστίνα Κελαϊδή τ. Δασκάλα (Νιο Χωριό), Γεώργιος Σηφάκης τ. Δάσκαλος (Καλαμίτσι), Νίκος Βαγιωνάκης τ. Αναπλ. Γεν. Διευθυντής ΕΛΤΑ (Αρμένιοι), Γεώργιος Αγκαβανάκης, τ. Διευθυντής ΟΔΙ-ΣΥ (Κεφαλάς), Γεώργιος Βασιλαντωνάκης Επιθεωρητής ΕΛΤΑ (Βαφές).

Στους τιμηθέντες δόθηκαν τιμητικά διπλώματα και διαβάστηκαν σύντομα βιογραφικά.

Μειωμένη φέτος η ενίσχυση προς τους Εθαιοπαραγωγούς

Μικρότερη από την αρχικά εξαγγελθείσα θα είναι φέτος η ενίσχυση προς τους μεγάλους εθαιοπαραγωγούς λόγω της αυξημένης παραγωγής που αναμένεται να υπάρξει σε κοινοτικό επίπεδο. Συγκεκριμένα όπως έκανε γνωστό η Εθαιοργική από τη Διαχειριστική Επιτροπή της Κοινότητας καθορίστηκε στις 301.676 δρχ ανά κιλό, το ποσό της ενίσχυσης προς τους μεγάλους παραγωγούς, αντί των 457,107 δρχ ανά κιλό που είχαν εξαγγελθεί

Εγραψε ο Χανώτικος τύπος

Τιμητική εκδήλωση για τον Ιεράρχη Ειρηναίο Γαϊθανάκη

Ο Σύνδεσμος Φιλοπόγων Νομού Χανίων οργανώνει τιμητική εκδήλωση για το Μητροπολίτη Κισιάμου και Σελλίνου κ. Ειρηναίο Γαϊθανάκη, ο οποίος φέτος συμπληρώνει τα σαράντα χρόνια της ποιμαντορίας του. Η εκδήλωση θα γίνει στο Ενοριακό Κέντρο της Ιεράς Μητροπόλεως Κισιάμου και Σελλίνου, στο Καστέλλι Κισιάμου, την Κυριακή 7 Δεκεμβρίου, στις 5 το απόγευμα. Στην εκδήλωση αυτή ομιλητές θα είναι οι:

- 1) Γιώργος Λουπάσης (και θέμα του): "Ειρηναίος Γαϊθανάκης: ο εκφραστής της κοινωνικής αποστολής της Εκκλησίας".
- 2) Ευτυχία Δεσποτάκη (και θέμα της): "Η Παιδαγωγία του Ιεράρχη Ειρηναίου Γαϊθανάκη".
- 3) Ελένη Γεωργακόκη (και θέμα της): "Αντιλώντας βιογραφικά στοιχεία από το συγγραφικό έργο του Ιεράρχη Ειρηναίου Γαϊθανάκη".

Χανιώτικα Νέα, 28-11-97

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΠΕΡΙΟΡΙΖΕΤΑΙ Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ

Όλα για τον βόρειο άξονα
Η αναμόρφωση του ΠΕΠ και ο κανονισμός λειτουργίας του Περιφερειακού Συμβουλίου κυριάρχησαν στη χθεσινή συνεδρίαση του Περιφερειακού Συμβουλίου Κρήτης η οποία πραγματοποιήθηκε χθες στο Ρέθυμνο. Στην ίδια συνεδρίαση ανακοινώθηκε ότι τμήματα του Βόρειου Οδικού Άξονα θα χρηματοδοτηθούν από πρόσθετες πιστώσεις 10 δισεκατομμύρια. δρχ., ωστόσο δεν έγινε αναφορά στο Νότιο Οδικό Άξονα ενώ αγνοήθηκαν έργα τα οποία θα βοηθούσαν στην ανάπτυξη της ενδοχώρας. Όσον αφορά το Νομό Χανίων θα διατεθούν 2,2 δισεκατομμύρια. στο υπό κατασκευή τμήμα του νέου Εθνικού δρόμου Γαϊτάτα - Κοιμυπάρι, ενώ σε προτεραιότητα μπαίνουν ο κόμβος της Σούδας, ο εξοπλισμός του Τεχνολογικού Πάρκου, η γέφυρα Ταυρωνίτη οι δρόμοι στο Φουρνέ προς Ομαλό, από Βρύσες προς Σφοκιά, από Ταυρωνίτη προς Παλιόχωρα, από Καστέλλι προς Τοπόθια και από Πλάτανο προς Λαφονήσι.

Χανιώτικα Νέα, 26-11-97

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι από την διάθεση των 10 δισεκατομμυρίων δεν διατίθεται ούτε μία δραχμή για τον Αποκόρωνα.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΣΕ ΣΥΣΚΕΨΗ

Η αναδιάρθρωση είναι η ελπίδα για τα χανιώτικα πορτοκάλια

Χρειάζεται αναδιάρθρωση της καλλιέργειας των εσπεριδοειδών, πάτι με ομφαλοφόρο πορτοκάλι, αλλή που να έχει μεγαλύτερη διάρκεια στην περίοδο ωρίμανσης και συγκομιδής ώστε ομαλά να διατίθεται στην ελληνική και ξένη αγορά, τόνισε ο πρόεδρος της Νομαρχιακής Επιτροπής Αγροτικού Τομέα κ. Πολυχρόνης Πολυχρονίδης, μετά από σύσκεψη η οποία πραγματοποιήθηκε χθες.

Χανιώτικα Νέα, 28-11-97

αρχικά, λόγω υπέρβασης από τα εθαιοπαραγωγικά κράτη της μέγιστης εγγυημένης ποσότητας των 1.350.000 τόνους. Επίσης από την Επιτροπή ψηφίστηκαν οι ποσότητες που αναγνωρίζονται ως εκτιμώμενη παραγωγή της περιόδου 1996/97 και οι οποίες είναι κατά Χώρα:
Ελλάδα : 409,000 τόνοι, Ιταλία : 445,000 τόνοι, Ισπανία : 964,000 τόνοι, Πορτογαλία : 39,000 τόνοι, Γαλλία : 2,4000 τόνοι, Σύνολο 1,859,000 τόνοι